

hPutovanja

start mjesečnik za turizam i zaštitu okoliša

Broj 25

www.bhputovanja.com

BESPLATNO

1. MART JE PRAZNIK STRASTVENIH RIBOLOVACA

**Ako zataji udica,
ŠUPLJA PRIČA UZ
KOTLIĆ SIGURNO NEĆE**

Krajiški Herkul Mujo Hrnjica

Ubio ga zlatni metak

Destinacije

START BiH U TUNISU

ČUVAJ OKOLIŠ

KONTROLISANO TROVANJE

ČUVAJ OKOLIŠ ZA MENE I ZA SEBE

Kontrolisano trovanje

Dobra poljoprivredna praksa koja je nastala kao posljedica sve veće potražnje za zdravstveno sigurnom hranom dovodi do uvođenja sistema kontrole poljoprivredne proizvodnje i proizvodnje hrane koji će omogućiti „praćenje hrane od njeve do trpeze”

U novembru prošle godine Regionalna organizacija za zaštitu potrošača (ROZP) iz Hrvatske upozorila je da se na tržištu zemalja regiona prodaje limun iz Turske tretiran po zdravlje opasnim pesticidom imazalilom. Analize koje su provedene na limunu od strane nadležnih inspekcija pokazale su da limun nije otrovan, tj. da je količina pesticida koju sadrži dopuštena. Nakon što se stišala priča o zagađenom limunu, pojavio se problem sa mandarinama. Naime, određena količina ovog voća, koja se nalazila u trgovinama u Brčko Distriktu, povučena je sa tržišta. Institut za javno zdravstvo RS utvrdio je na uzorku kore mandarina iz Brčkog dva i po puta više ovog pesticida nego što je to dopušteno. Analizom je utvrđeno da je koncentracija fungicida imazalila iznosila 12,9 miligrama po kilogramu, a dopušteno je pet. I Agencija za sigurnost hrane BiH potvrdila je da su

MOGU LI PESTICIDI DOPRIJETI U VOĆKU?

Odgovor stručnjaka na ovo pitanje je pozitivan, uz napomenu da se oni ipak najviše zadržavaju na kori. Što se tiče tragova pesticida u samom voću ili povrću, oni će se termičkom obradom vjerojatno razgraditi, jer su novije skupine pesticida vrlo termolabilne. U pravilu se novije generacije pesticida sve brže razgrađuju, pa tako ima nekih koji se razgrade već za jedan dan ili čak za nekoliko sati. Gotovo u svakom voću i povrću mogu se naći ostaci pesticida, ali te su količine toliko niske da ne narušavaju zdravlje. Slučajevi u kojima količina pesticida prelazi dopuštene granice su rijetki i tu je riječ o zaista vrlo malom broju vrsta voća i povrća.

Na pitanje o tome kako se zaštititi od tragova pesticida i da li je pranje vodom dovoljno da se oni uklone, odgovor struke je da se ostaci pesticida u velikoj mjeri mogu ukloniti vodom. Osim toga, što se tiče voća i povrća koje se guli, guljenjem se ostaci pesticida gotovo potpuno uklanjaju.

analizom utvrđene veće količine aktivne tvari imazalil od dopuštene. Mandarine su privremeno stavljene izvan prometa do dobivanja rezultata analize, odnosno superanalize. Iz Ureda ombudsmana za zaštitu potrošača BiH savetovali su potrošače da se, do službenih rezultata o laboratorijskom ispitivanju, za svaki slučaj suzdrže od kupnje mandarina. Imazalil se u zaštiti citrusa koristi kao zaštitno sredstvo protiv procesa truljenja, a dopuštena količina za sve citruse iznosi 5 mg/kg. No, problem nisu samo pesticidi poput imazalila i njemu sličnih kojim se naknadno tretiraju poljoprivredni i prehrambeni

proizvodi.

Pesticidi se dijele u nekoliko skupina, ovisno o vrstama organizama na koje djeluju. Prvi korišteni pesticid bio je sumpor, a razvojem nauke počela je upotreba niza drugih sredstava. Najpoznatiji insekticid sa štetnim djelovanjem je DDT (diklor-difenil-trikloretan). DDT je insekticid koji se naveliko koristio od Drugog svjetskog rata, a tek kasnije su otkrivene njegove štetne posljedice, kao što su toksičnost, smanjenje plodnosti, smanjivanje otpornosti ljuski jajeta raznih vrsta ptica, itd. Pesticidi mogu biti organoklorirani, organofosfori, triazini, derivati fenoksi-ugljične kiseline, itd.

MAKSIMALNA RAZINA OSTATAKA

Tragovi pesticida koji ostaju u tretiranim proizvodima nazivaju se rezidue ili ostaci. Maksimalna količina ostataka (MDK) predstavlja najvišu razinu ostatka pesticida u hrani za ljude ili hrani za životinje koji se mogu zakonski tolerisati, kada su pesticidi primjenjuju ispravno (Good Agricultural Practice).

Ključne tačke su da iznosi ostataka pronađenih u hrani moraju biti sigurni za potrošače i ona mora biti što je moguće manja. MDK je propisala Evropska komisija za sve kulture i sve pesticide i ona se može naći u MDK bazi podataka na web-stranici Komisije: http://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/max_residue_levels/index_en.htm

KOJI PESTICIDI SE NAJČEŠĆE PRONALAZE?

Danas se najčešće upotrebljavaju pesticidi novije generacije, kao što su fungicidi i insekticidi iz skupine organofosforinih insekticida i piretroidi, koji se danas najviše koriste. Insekticidi se koriste tokom obrade i proizvodnje voća i povrća, a fungicidi uglavnom nakon što se pokupi urod da bi se on što duže održao. I jedni i drugi su opasni ako su prisutni u hrani u količini iznad dopuštene granice. Primjerice, za jabuku je za svaki pesticid određena granica, pa tako za krušku, breskvu... Te je granice odredila Europska komisija na temelju procjene rizika, a najniža granica koja postoji je 0,01 mg po kilogramu voća ili povrća.

Kada te supstance dođu u tlo uzrokuju onečišćenje na način da promijene fizikalne, hemijske i biološke uslove tla, a kišom koja ispire tlo dopijevaju u podzemne i površinske vodene tokove, onečišćuju rijeke, jezera i mora, skupa sa njihovim biljnim i životinjskim svijetom. Ovi otrovni spojevi djeluju na smanjenje otpornosti organizama na bolesti, djeluju nepovoljno na reprodukcije sustave te mogu uzrokovati nepovoljne genetske modifikacije (rak).

POLJOPRIVREDA KAO NAJVEĆI ZAGAĐIVAČ

Tlo predstavlja tanki (maksimalno do 50 cm) rahli sloj smješten na površini planeta Zemlje, između litosfere i atmosfere. Nastaje izuzetno složenim i dugotrajnim djelovanjem podneblja, vegetacije i živih makro- i mikroorganizama na litosferu. Ukupna raspoloživa površina tla na Zemlji je ograničena, a tlo je izuzetno značajan i, u slučaju onečišćenja, u jednom naraštaju je neobnovljiv prirodni izvor. Veliki gradovi, industrija, poljoprivreda, samo su neki od uzroka onečišćenja tla. Pod tim pojmom podrazumijeva se prisutnost problematičnih tvari u tlu u količini u kojoj uzrokuju vidljiv ili mjerljiv poremećaj neke od uloga tla. Ako želimo definirati što je to onečišćeno tlo, možemo reći da je to tlo u kojemu je prirodnim procesima ili ljudskom djelatnošću povećan sadržaj štetnih tvari kojima koncentracija može biti opasna za ljudsku aktivnost, odnosno za uzgoj biljaka ili životinja. Najveći zagađivač tla

je poljoprivreda uz koju se veže upotreba pesticida i gnojiva. Zbog porasta svijesti o negativnim učincima pesticida, gnojiva, teških mašina i ostalog, sve veći broj ljudi širom svijeta okreće se ekološkom uzgoju hrane, čime se smanjuje upotreba štetnih tvari i posljedice njihova korištenja na životu svijet.

Takođe, tu je i tzv. dobra poljoprivredna praksa (eng. Good Agricultural Practice - GAP), koja je nastala kao posljedica sve veće potražnje za zdravstveno sigurnom hranom, a što je dovelo do uvođenja sistema kontrole poljoprivredne proizvodnje i proizvodnje hrane koji će omogućiti „praćenje hrane od njive do trpeze“. Evropska unija je stoga uvela niz zakona i standarda koji su pošli od činjenice da svaki građanin (potrošač) ima pravo na kvalitetnu i bezbjednu hranu.

Dobra poljoprivredna praksa predstavlja primjenu optimalnih agrotehničkih mjera koje osiguravaju stabilne prinose bez štetnog djelovanja na prirodu i okolinu. Ova praksa obuhvata mjere u zaštiti zemljišta, vode, vazduha i prirode, kao i mjere kojima se osigurava zdravlje i dobrobit domaćih životinja. Mjere dobre poljoprivredne prakse obuhvataju racionalno đubrenje i primjenu pesticida, očuvanje plodnosti zemljišta, poštovanje prirodnih potreba životinja koje se gaje, upravljanje hranivima, pravilnu upotrebu mehanizacije i slično.

Najveća odgovornost za primjenu dobre poljoprivredne prakse upravo je na samim proizvođačima. ●

POMRAČENJE SUNCA 20. MARTA

U petak, 20. marta Mjesec će se naći između Zemlje i Sunca i zakloniti u potpunosti ili djelimično sunčev disk od naših pogleda. Puno pomračenje bit će vidljivo na sjeveru Evrope, posebno iznad Norveške i Farskih Ostrva. Eklipsa će 20. marta biti deveto potpuno pomračenje u 21. vijeku. Počet će u 7.45 sati po srednjoevropskom vremenu, da bi svoj maksimum dostigla dva sata kasnije, u 9.45, u trajanju od dvije minute i 45 sekundi. Posljednje pomračenje koje je bilo vidljivo iz Evrope dogodilo se 11. avgusta 1999. godine, a na naredno će stanovnici Starog kontinenta morati da čekaju do 2026. Nastupajuće pomračenje moglo bi da stavi na probu evropski električni sistem, jer će na kratko vrijeme biti smanjena proizvodnja struje iz solarnih postrojenja, upozorava Evropska mreža operatera za prenos struje (Entsoe).

„Tog 20. marta bit će blokirano oko 35.000 megavata solarne energije, tj. proizvodni kapacitet jednak 80 srednjih pogona“, navodi se u izvještaju Entsoea, koji ne isključuje mogućnost incidenta.

DANI ENERGETSKE EFIKASNOSTI

U okviru 37. Međunarodnog sajma građevinarstva „SAGRA“ i 5. Dana energetske efikasnosti u zgradarstvu, 4. i 5. marta 2015. godine održani su sajam i konferencija na temu „Energijska efikasnost – održiva gradnja, planiranje i upravljanje projektima“. Dani energetske efikasnosti u zgradarstvu imaju za cilj promociju aktivnosti intenzivnijeg ulaganja i razvoja planiranih projekata energetske efikasnosti kroz pokretanje diskusije o postojećem pravnom i institucionalnom okviru, kao i stvaranje ambijenta za efikasniju implementaciju i finansiranje EE i OIE projekata, kao i animiranje i podršku inženjerima, stručnjacima na tržištima koje oblast EE otvara. Generalni pokrovitelji bili su Fond za zaštitu okoliša Federacije BiH i Njemačko društvo za međunarodnu saradnju (GIZ), a uz tehničku asistenciju Centra za ekonomski tehnološki i okolinski razvoj (CETEOR) iz Sarajeva.

„DOBRE VODNE KOMŠIJE“

Centar za ekologiju i energiju je, u saradnji sa Friends of the Earth Middle East / Eco Peace, sredinom februara započeo implementaciju projekta „Dobre vodne komšije“, finansiran od Fondacije Robert

Bosch. Realizatori projekta su: Centar za ekologiju i energiju i Friends of the Earth Middle East, a partneri na projektu su: OŠ „Osmaci“, OŠ „Kalesija“, OŠ „Klokotnica“ i OŠ „Dositej Obradović“ – Doboš. Projektom su obuhvaćene četiri osnovne škole, dvije iz Republike Srpske i dvije iz Federacije Bosne i Hercegovine, koje se nalaze na izvoru i ušću rijeke Spreče. Cilj projekta je da se osnaže i povežu ekološke sekcije u osnovnim školama kroz praktični rad na analizi kvaliteta vode i drugih vidova zagađenja rijeke Spreče i da se utiče na jačanje ekološke svijesti učenika i poboljša imidž i atraktivnost ekoloških sekcija.

KRAJIŠKI HERKUL MUJO HRNJICA

Ubio ga zlatni metak

Narodna predanja Muju i njegovog brata Halila dovode u vezu sa gorskom vilom, koja je prvog zadojila svojim mlijekom, a drugog rosom pored rijeke Kladušnice. Mujo je od toga zadobio veliku snagu i junaštvo, a Halil ljepotu

Visoka ili Cazinska krajina je smještena na takozvanom rogu Bosne, čija se površina proteže od Velike Kladuše do Cazina i graniči se sa rijekom Unom. Poznat kao ljuta krajina, ovaj bosanski vilajet iznjedrio je jednog od najvećih narodnih junaka - **Muju Hrnjicu**. O njemu su ispjevane mnoge pjesme i ispričane brojne legende.

Mujo Hrnjica je rođen na početku 17. stoljeća, oko 1600. godine, a imao je dva brata, **Halila** i **Omera**. Pravo ime mu je bilo **Mustafa Turcalović**. Otac mu je rođen u Turskoj, u pokrajini Erzurom, a majka mu je bila kćerka **Hurem Age Kozlice**. Narodna predanja Muju i njegovog brata Halila dovode u vezu sa gorskom vilom, koja je prvog zadojila svojim mlijekom, a drugog rosom pored rijeke Kladušnice. Mujo je od toga zadobio veliku snagu i junaštvo, a Halil ljepotu. Za gorsku vilu sama predaja kazuje kako je, zajedno sa ljutim Krajišnicima, branila kladušku kulu i grad od napada osvajača i tako u svijesti naroda ostala njegovom zaštitnicom. Upravo stoga se stari grad naziva vilinskim, kao i onaj u obližnjem Vrnograču. Sve to govori o jakom uticaju vilinskog kulta u Krajini, ali i cijeloj BiH u njenoj davnoj prošlosti. Ono što je Herkules bio za cio antički svijet to je Mujo Hrnjica predstavljao Krajišnicima. Majke su vrlo rado davale muškim prinovima njegovo ime u želji da postanu jaki i hrabri kao on sam. Kako se to često moglo čuti u izjavama starih, Mujo se smatrao najjačim čovjekom na svijetu. U Maloj Kladuši i danas se, po pričanju mještana, može vidjeti otisak potkovice Mujinog konja **Đogata** na stijeni iznad Kladušnice, koju narod naziva Ploča, što je uostalom i narodni naziv za potkovicu.

Iz te stijene navire izvor sa kojeg se nekada uzimala voda za salijevanje strave zbog vjerovanja da je nastao od najvećeg junaka ovih krajeva. Još se može čuti kako je Mujo nosio uza se hamajliju načinjenu od devet zrna pšenice na desnoj strani tijela koja ga je štitila od svakog zla.

Mujin brat po mlijeku bio je **Meho Katarica**, ali mu je potajno bio najveći neprijatelj. Kada ga je jednom prilikom u razgovoru upitao: „U čemu je tajna da ti u ovoliko bojeva nisi poginuo, niti si bio ikada ranjen?“, Mujo mu je odgovorio: „Meni olovo ne može ništa. Jedino, ako bi me pogodilo zrno od dva dirhema zlata, to bi me moglo usmrtiti.“

Kada je to saznao, Meho je u jednom

klancu, koji vodi u tvrđavu Podzvist, u planini Risnu, na samoj granici Bosne, u kadiluku Cazin, napravio zasjedu, napunio pušku zlatnim mecima i ubio Muju. Osim što su nabijene mističnošću, predaje o Muji su i romantične. Tako jedna od njih veli da onaj ko se napije vode sa Hrnjicinog bunara neće moći otići iz grada, a ako nekako to uspije, čežnja će ga vratiti nazad. Mujo Hrnjica je bosanska legenda na letećem konju. Naime, sve legende u kojima se spominje Hrnjica pominju i njegovog konja, naravno bez dokaza da je zaista imao krila. Vjerovatno se radilo o brzom konju koji je bio spretan u bitkama, tako da ljudi koriste naziv „leteći konj“ za usporedbu. ●

OSIM DANA NEZAVISNOSTI, 1. MART JE PRAZNIK STRASTVENIH RIBOLOVACA

Ako zataji udica, šuplja priča uz kotlić sigurno neće

Prvi mart za pasionirane ribolovce nije samo Dan nezavisnosti Bosne i Hercegovine. Taj dan za njih predstavlja još jedan praznik jer prvi dan marta označava i početak sezone lova na pastrmku. Stoga su ovogodišnjeg prvomartovskog jutra stotine ribara širom BiH pohrile na obale Drine, Neretve, Sutjeske, Plive i Une, dok su se ništa manji znalci uputili na poznate loge oko rijeka Bistrice, Bioštrice, Hrčavke...

PIŠE: **M. Mekić** mevludin@startbih.info

Polako nam dolazi proljeće, period kada odlazi snijeg, rastu temperature, nagli porasti vodostaja čiste korita i kada je dan sve duži. Period koji osjeti i podvodna flora i fauna, i koja se takođe budi. Hrane je sve više i riba je sve aktivnija. Pogotovo potočna pastrmka, koja, iako već poodavno izašla iz mrijesta, ipak je još uvijek prilično

iscrpljena i gladna. I ona osjeti te promjene i rađuje im se, i ona je spremna da se nadmudruje sa ribolovcima.

PLAŠLJIVA I OPREZNA

Sezona lova na pastrmku (*Salmo trutta*) je nešto posebno za ribare koji, naravno, poštuju zabranu lova i ne love je od oktobra mjeseca. Druženja, roštilji, ribarski kotlići, piće i dobro raspoloženje su nešto čega sigurno

UNSKI REVIRI U NACIONALNOM PARKU

Najpoznati reviri na rijeci Uni su Nacionalni park gdje postoje tri revira za mušičarenje (fly fishing) na rijekama Una i Unac i četiri revira za ribolov metodom varaličarenja (blinker i leptirica). Lokacije za mušičarenje su:

Martinbrod, u dužini od 7,5 kilometara, Kulen-Vakuf, dužine 1,5 kilometar, i Bjelila-Loskun, u dužini od 4,0 kilometra. Za varaličarenje su najbolje destinacije Čelije – Klisa, u dužini od 14,5 kilometara, Dvoslap (5,5 km), Gečet (3 km), Očigrije (1,7 km). S obzirom da je u pitanju Nacionalni park cijene su nešto skuplje. Tako dnevna dozvola košta 40, trodnevna 100, a petodnevna 140 maraka po osobi. U nekom od brojnih pansiona možete prenoćiti po cijeni od 20 do 70 KM, a za ljubitelje šatora tu su kampovi od Bihaća do Martinbroda.

Mala potočna pastrmka, uhvaćena, fotografisana i vraćena u vodu

neće nedostajati. Naravno, bit će i ribolova, jer se treba „upisati“ u novoj sezoni. Ako zataji udica, šuplja priča uz kotlić sigurno neće. Potočna pastrmka je riba iz porodice Salmonida jedna je od najpoznatijih i najrasprostranjenijih slatkovodnih riba. Lov na potočaru je dozvoljen umjetnim mamcem, imitacijama mušica i drugim varalicama. Jako je plašljiva i oprezna riba te je stoga teško i uloviti, ali bi zbog krivolovaca i ljudskog nemara u budućnosti trebalo posvetiti veliku pažnju održavanju brojnosti i zaštite autohtonih populacija ove plemenite vrste. U Bosni i Hercegovini je, srećemo, u planinskim tekućicama oba morska sliva. Riba je brzih i hladnih planinskih vodotoka i ledničkih i vještačkih jezera na nadmorskoj visini višoj od 500 metara, živi bliže izvorištima. Kapitalni primjerci dostižu i do 13,5 kilograma i dužinu do 70 centimetara. Sportsko-rekreativni ribolov (uhvati pa pusti) u novije vrijeme predstavlja najzastupljeniju razonodu i za zaljubljenike prirode. Neretva je svakako jedna od najpopularnijih i najbogatijih rijeka. Osim potočne pastrmke, koja se može naći u gornjem toku, jako je zastupljena i mekousna pastrmka, koja je najzanimljiviji salmonid neretvanskog sliva pa je odavno privukla pozornost sportskih ribolovaca. Izgledom je vrlo slična potočnoj pastrmci. Mekousna pastrmka je prepoznatljiva po relativno maloj glavi i upadljivo zaobljenim i mekanim usnama koje se znatno razlikuju od usta drugih salmonida. Tu je još i glavatica koja je, poslije mladice, naša najveća autohtona salmonidna vrsta, a može težiti i do 30 kilograma. Zbog veličine glave dobila je ime glavatica (*Salmo marmoratus* Cuvier). Zbog toga što se endemske vrste riba (glavatica i mekousta pastrmka)

mrijeste kasnije, sezona lova na njih se otvara 1. aprila.

KRALJICAMA PRIJETI ISTREBLJENJE

Nažalost, ovim trima vrstama, koje još nazivaju *kraljice riba*, u zelenoj rijeci ukoliko se ne preduzmu neke radikalne mjere zaštite, prijeti istrebljenje. Razlozi su brojni, a oni najvažniji su: izgradnja brana, što je dovelo do nemogućnosti izlaska na mrijest, nagla ekspanzija svih vidova krivolova, posebno u ratnom i poratnom periodu, nemar i pohlepa ribolovaca, lov za vrijeme mrijesta i lovljenje mnogo više od dozvoljenog broja. Najpoznati revir je u mjestu Glavatičevo, u gornjem toku rijeke. Ambijent je nevjerovatan, a čista i netaknuta priroda ostavlja bez daha. Dužina revira je 3.600 metara, što osigurava nesmetan ribolov za više ribolovaca. Cijena ribolovne dozvole je 80 KM, sa tim da je nakon tri dolaska, četvrti gratis. A oni koji dolaze iz udaljenijih dijelova BiH za smještaj se ne trebaju brinuti, jer po izuzetno pristupačnim cijenama (10-

Rijeka Pliva bogata je pastrmkom, a posebno lipljenom kojeg ima samo u kristalno čistim rijekama

20 KM po osobi) možete pronaći smještaj u Glavatičevu, u izuzetno uređenim ugostiteljsko-turističkim objektima. Drugo bogato stanište pastrmke je rijeka Drina. U gornjem toku rijeka, tačnije od

Šćepan-Polja, gdje nastaje predstavlja tipičnu salmonidnu vodu, što znači da je pogodna za potočnu pastrmku, pošto je u pitanju voda sa velikim proticajem i visokim stepenom čistoće i velikom koncentracijom kiseonika. Stoga je ribolovci na pastrmku često posjećuju. Već nizvodno je ima znatno manje, ali zato ovim tokom krstari kalifornijska pastrmka (*Salmo gairdneri irideus*), koje ima u velikom broju. To je inače najrasprostranjenija riba na cijelom svijetu, ali je i manje cijenjena od potočne pastrmke. Može se naći u svim rijekama u BiH. Cijena dozvole zavisi od ribolovačkog društva koje gazduje određenim područjem. Najčešća cijena dnevne dozvole je 10 KM, dok je godišnja od 50 KM za penzionere do 150 za seniore. Godišnja dozvola za dame je 25 maraka. Najpoznatiji lokaliteti za ribare su Modren, Crna stijena, Breštanica, Dragojevića buk. Ribolovci na rijeci Plivi takođe su dočekali svoj dan. Preljepa Pliva svake godine privuče brojne ribolovce. Bogata je pastrmkom, a posebno lipljenom, kojeg ima samo u kristalno čistim rijekama. Zbog toga na Plivu dolaze ribolovci iz svih krajeva zemlje, a česti su i gosti iz inostranstva. Na rijeci Plivi, u dužini od 30 km postoje uslovi za ribolov kakvi se rijetko sreću u ovom dijelu Evrope. Naime, Pliva rijeka izuzetne bistrine, specifične boje, kao i raskošnog bogatstva, predstavlja mali raj na zemlji za sportske ribolovce u disciplini mušičarenja. Taj sve popularniji sport, kako kod nas, tako i u svijetu, podrazumijeva lov na mušicu, tako što se riba nakon ulova vraća u vodu, pa joj se time produžava život, a ribolovcima daje nova šansa za ulov. Istovremeno se riblji fond ne umanjuje, nego naprotiv, povećava, što će u budućnosti još više donijeti uzbuđenja i zadovoljstva na ovim prekrasnim vodama. ●

Konjic-uhvaćena pastrmka glavatica

Dok se država dovodi u red na aerodromu vlada kaos

Jedan se dio naroda nada pozitivnim promjenama koje će donijeti nova vlada dok drugi dio koristi gužvu i pljačka dragocjenosti iz kuća bivših vladinih službenika. Turiste, pak, niko ne dira pa možete, bez problema, uživati u dobroj klimi, hrani ili možda u cjenkanju sa lokalnim trgovcima

Pogled na Hammamet sa zidina ispunjenih potpisima

PIŠE: Aleksandra Ignatoski

P oput ptica selica, zimi se trudim pronaći toplije krajeve. Ovaj put prilike su me odvele u Tunis, državu na samom sjeveroistoku Afrike koja je već godinama turistička destinacija u kojoj putnik može lutati po Sahari ili danima uopće ne izlaziti iz resorta. Nalazi se u afričkoj regiji Magreb, a prvobitno značenje naziva regije bilo je „zemlje zapadno od Egipta“. Samo sat vremena direktnog leta iz Italije, Tunis je nadohvat ruke svakom turisti koji želi isprobati nešto malo drugačije. Popularan je među srednjoškolcima, koji tamo redovito idu na naturalna putovanja, među pustolovima, koji traže berberske sajmove, kao i među obiteljima koje žele upoznati novu kulturu, a pritom biti u sigurnoj blizini turističkog resorta.

Svi ti profili posjetitelja oblikovali su današnji Tunis. Dok preko ljeta vrvi od gostiju koji se odmaraju na kilometarskim pješčanim plažama, grad Hamammet zimi je potpuno prazan. Hoteli građeni po zapadnjačkim kriterijima s orijentalnim elementima zjape prazni, kuće unutar starih gradskih zidina, medine, čekaju povrat vlasnika Europljana, a u uskim uličicama skriva se tek poneki prodavač začina,

Ukoliko dovoljno rano stignete na bazar možete birati cijenu

suvenira ili parfema.

ZA LIJEPU DJEVOJKU 100 DEVA

Medina je puna ljudi samo u većim gradovima, te je tako i u glavnom gradu Tunisu. Sa svih strana prodavači dozivaju turiste na njihovom materinjem jeziku. Čjenkanje je obavezno, a ako ste prvi kupac u danu prodat će vam ono što želite po bilo kojoj cijeni iz vjerovanja da će im ostatak dana poći po zlu ako izgube prvog kupca. Haljine, nakit, cipele, tanjuri, čaše, tradicionalni suveniri, kineski satovi, začini, bračne ponude - sve se može naći na bazaru. Na rubovima grada kuće su nedovršene i/ili porušene i taman kad pomislite da ovdje vlada jad i bijeda ulazite u metropolu. Stakleni neboderi se guraju s orijentalnim zgradama, a kad promatrate ulice i ljude zaboravljate da ste u Africi. Parovi se ljube, starije prodaju pogače ili prose, a muškarci svih dobi pokušavaju objasniti zašto baš od njih kupiti nešto što ti uopće ne treba. Poneki od njih će djevojkama reći da su divne i da bi za njih dao stotinu deva, ali je siromašan čovjek pa bolje da ona njemu da samo 15 dinara (jedan dinar je oko pola eura) za pravu kožu koja vrijedi barem 45. U blizini se nalazi Sidi Bou Said, slikovito mjesto na brežuljku čije bijele zgrade sa plavim olucima podsjećaju na grčki Santorini.

No Tunis se ne svodi samo na more i stare gradske jezgre. Veći gradovi puni su mladih koji tamo dolaze studirati, a često i ostaju raditi. Gledaju američke filmove i serije, moderno se oblače i ne poznaju berbersku

kulturu i nomadski stil života drugih dijelova zemlje. Kako biste upoznali i taj dio države, potrebno je zaći dublje u Saharu. Tamo se nalazi sukob dva svijeta - čak je pet lokacija na kojima su snimani filmovi iz serijala Ratovi zvijezda, a na par kilometara pored njih djeca odrastaju bez mobitela, televizora i interneta u izdublje-

Papagaj je već navikao na fotografiranje sa turistima

nim stijenama.

AKO ŽELITE PRAVI TUNIS IDITE NA PERIFERIJU

Uz toliko sagrađenih hotelskih kompleksa turisti je teško u okolici Hammameta

pronaći i vidjeti izvornu kulturu, tradiciju i život neometan posjetiteljima. Tek smo slučajnim dolaskom u Béni Khia, malo ribarsko mjesto, vidjeli pravi život. U kratkoj šetnji gradom posjetila sam mesnicu, radionicu namještaja, brijačnicu... Ispred mesnica obješene su glave krava koje su taj dan u ponudi. U mravinjaku djece na bicikl

klama, jedva pokretnih starica, muškaraca koji u jednoj ruci drže cigaretu, a u drugoj kruh francuz osjeća se pravi duh Tunisa, netaknut turizmom. Imaju trg neovisnosti i spomenik obiljepljen plakatima i smiju se glasno. Tamo nitko ništa ne pokušava prodati, za razliku od drugih primorskih mjesta gdje su posjetitelji glavne mete svakog uličnog prodavača. Čak i ne samo prodavača, već i mladića u dvadesetim godinama koji zazivaju strankinje u prolazu. Navikli su na odbijanje, a kad koja od njih porazgovara sa njima oni budu ti koji su doživjeli kulturološki šok. Službeni jezik u Tunisu je arapski, no većina ljudi govori i francuski jer su godinama bili francuska kolonija. Topli su i otvoreni pa kad postoje jezične prepreke objašnjavaju rukama i nogama. Na učenje francuskog jezika utjecala je bogata povijest, a miješale su se razne kulture. Feničani, stari Rim, staro kršćanstvo i Arapi susreću se u arheološkom lokalitetu drevne Kartage koja je, unatoč tome što je

Marko Porcije Katon smatrao i isticao da je treba razoriti, 1979. godine uvrštena na UNESCO-ov popis mjesta svjetske baštine u Africi. Najsvježija promjena vlasti bila je nakon revolucije (2011), kada je smijenjen bivši predsjednik Ben Ali, a izabran

Beduin u medini u Hammametu

Blještavilo boja i materijala na ulicama

Mladi novinari na FIJET-ovoj Akademiji za mlade novinare u Marina Palaceu

Žena prodaje pogače u gužvi kod naplatnih postaja

Dvije starice u poslijepodnevnoj šetnji u Monastiru

Kad muž nije u blizini, žena vodi posao, Béni Khiair

Beji Caid Essebsi. Nedavno je izglasana i nova vlada, a dok se jedan dio stanovnika nada promjenama, pojedinci iskorištavaju priliku i krađu umjetnine iz napuštenih luksuznih vila predstavnika bivše vlasti. Dok se država dovodi u red, na aerodromu vlada kaos. Treba pripaziti jer se pri izlasku iz zemlje treba kupiti taksa od 15 eura (30 dinara), a to nigdje nije istaknuto dok ne stignete do zadnjeg šaltera nakon gotovo sat vremena čekanja u redu. Zatim trebate izaći, kupiti taksu u banci ispred te proći sve ispočetka.

AKO VAS NE UGRIJE SUNCE ZAČINJENA HRANA SIGURNO HOĆE

Da se vratimo na početak priče i put u toplije krajeve; temperatura u Tunisu su par stupnjeva više nego u našim krajevima, a zimi osim odjeće griju i začini. Za razliku od drugih kuhinja Sjeverne Afrike, hrana u Tunisu je vrlo ljuta. Harisa, pasta od ljutih papričica, najpoznatiji je začim. Opisala bih je kao

hrpu divnih papričica koje ti plešu vilinsko kolo po ustima. U jednom trenutku svaka od njih počne rigati vatru. To je začim ko-

dan danas skladaju hvalospjeve, sastavni je dio većine jela. Safran se u Tunisu može nabaviti za trećinu cijene od one koje traže

u Europi. Nacionalno jelo Tunisa je couscous (kus-kus), tradicionalno berbersko jelo od pšenične krupice koje se može pripremati na mnogo načina, a u slana jela s couscousom često su ubačene i slatke šljive, grožđice, koštunjavo voće, kikiri-ki, slanetak... Iako su muslimanska zemlja, imaju dugu tradiciju proizvodnje vina, a posebno su kvalitetna crna vina. Nacionalna žestica je boukha – rakija od smokava. Obrok tradicionalno završava slatkim čajem od mente ili pušenjem šise (vodene lule). Upravo taj previše zaslađen čaj jakog okusa predstavlja način na koji sam doživjela Tunis. Kombinacija je to različitih svjetova koji ostavljaju sladak okus u ustima, a svaki gutljaj (ili posjet Tunisu) može otkriti neke sasvim nove okuse, mirise i doživljaje. ●

Majka i kćer u Monastiru

ji treba koristiti sa mjerom, a kaže se čak i da se ljubav žene prema muškarcu mjeri količinom ljutih papričica sa kojima mu sprema jelo. U kuhanju se koriste i ružine latice, a kurkuma, o kojoj nutricionisti

LUKSUZ SAMO ZA BOGATE

Kompanija Etihad Airways naplaćuje 20.000 dolara za let u avionu Airbus A380, sa privatnom spavaćom sobom i svim ostalim detaljima. Tri spavaće sobe su smještene na 125 kvadratnih metara. Privatni apartman, koji je dizajniran za dvije osobe, ima kupatonicu sa tuš-kabinom i spavaću sobu sa egipatskom posteljinom od pamuka. U avionu su i dnevni boravak i dvije trpezarije, rashladni minibar i 32-inčni TV-aparat sa ravnim ekranom. Oni koji se odluče putovati ovim avionom, na raspolaganju će imati usluge ljubaznog batlera koji je obučen u Savoyju u Londonu. Biznismen Gino Bertuccio je imao priliku uživati u letu i izjavio je:

- Moja jedina želja je bila da let traje što duže, nisam želio izaći.

Moramo napomenuti da se cifra pomenuta na početku odnosi na let samo u jednom pravcu.

PREDSTAVNICI BiH NA SVJETSKOM SAJMU HOTELIJERSTVA I GASTRONOMIJE

Bh. centar za obuke u gastronomiji i ugostiteljstvu GastroID je, zajedno sa firmom ToFi iz Sarajeva, krajem januara 2015. boravio na organizovanom studijskom putovanju u francuski grad Lyon, gdje se održavao specijalizovani svjetski sajam hotelijerstva i gastronomije Sirha 2015.

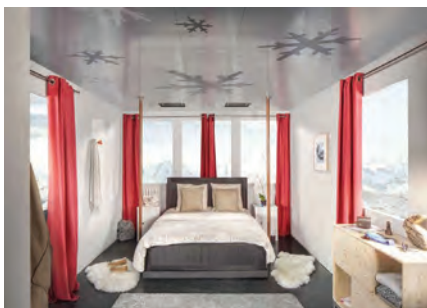

U toku pet dana boravka u Lyonu, bh. predstavnici su imali priliku da se upoznaju sa najnovijim trendovima kako u gastronomiji, tako i u industriji profesionalne pekarske, slastičarske i kulinarne opreme i novih tehnologija koje se koriste u svijetu.

U okviru ovog događaja održano je i prestižno takmičenje kuhara Bocuse d'Or 2015, gdje su 24 zemlje pokazale vlastita kulinarstva dostignuća u domenu primjene novih tehnologija, znanja i umijeća u pripravljanju hrane. Bh. delegacija, koja je boravila na sajmu zajedno, ima oko 80 godina iskustva u domenu gastronomije, i u toku prošle godine predstavili su BiH i u svjetskom gastronomskom centru Parizu, na svjetskom sajmu kruha i čokolade Europain 2014, a tom prilikom posjetili su i čuvenu gastronomsku akademiju Le Cordon Bleu.

U Lyonu je ovaj put još odranije poznata bh. kompanija ToFi predstavila i svoj centar GastroID, kroz koji je pokrenula projekt edukacije kuhara i ostalog osoblja za djelatnosti u ugostiteljstvu. Projekt je pokrenut uz podršku Švicarske ambasade u BiH, kroz projekt Prilika Plus.

KABINA ZA SPAVANJE NA 2.743 METARA

Na prvi pogled izgleda kao obični ski lift, a ustvari se radi o kabini sa potpuno opremljenom sobom za spavanje za četiri osobe. Oni koji se odluče spavati u njoj imaju priliku uživati u predivnom pogledu i fascinantnoj panorami. Kabina za spavanje je smještena na najvišoj tački skijališta Courchevel u francuskim Alpama, na 2.743 metra nadmorske visine.

UTRKA POLJSKIH STUDENATA: AUTOSTOPOM DO JAJCA

Oko 200 studenata poljskog Šleskog Tehničkog univerziteta 30. aprila ove godine kreće na trku autostopom, a njihov krajnji cilj je Jajce. Utrke autostopom među studentima u Poljskoj su postale tradicionalne, a pravila takmičenja su veoma jednostavna - oko 200 studenata krenut će u isto vrijeme iz grada Gliwica. Mogu putovati isključivo autostopom, a prvi koji stigne u Jajce dobit će nagradu. Ovo je šesti put da studenti ovog univerziteta organiziraju utrku autostopom. Do sada su putovali u Budimpeštu, Trst, Split, Ohrid i Tivat. Ovakve utrke organizuju i drugi poljski univerziteti, a neki od njih to radi već više od 15 godina. U želji da populariziraju određene destinacije među mladima u Poljskoj, izabrali su Jajce kako bi studente upoznali, kako kažu, sa jednom od najljepših neotkrivenih turističkih destinacija.

CARSTVO LUKSUZA

S obzirom na to da će Katar biti domaćin Svjetskog prvenstva u nogometu 2022. godine, u toku je izgradnja luksuznih stadiona i ostale infrastrukture pa su strani radnici preplavili ovaj grad, ali i ostatak ove male, ali bogate zemlje.

U Dohi danas živi 1,3 miliona ljudi, a procjenjuje se da na svakog stanovnika dolazi čak šest stranih radnika. Doha je političko, ekonomsko, kulturno i obrazovno središte Katara, koje obiluje luksuznim i ekstravagantnim zdanjima. Višespratnice kao da se takmiče koja će biti ljepša, viša i bolje osvijetljena. To posebno dolazi do izražaja noću, kada se može vidjeti širok spektar boja na fasadama.

Za turiste ovo je grad neiscrpnog potencijala. Ono što svjetski turistički vodiči preporučuju kao obavezno je posjeta Muzeju islamske umjetnosti, koji je projektovao poznati arhitekta I. M. Pei i koji se nalazi na umjetnom otoku, zatim šetalište Corniche, koje je dugo nekoliko kilometara.

DRAGAN KOMADINA, REDITELJ PREDSTAVE *AJMO NA FUKA*

Prvi zajednički projekat kazališta i pozorišta u Mostaru

foto: Mevludin Mekić

Ajmo na fuka priča je o dva Mostarca, jednom vojniku Armije RBiH, a drugom vojniku HVO-a, dva lika u tri prostora i vremena. Ili, kako za naš magazin kaže reditelj: „To smo mi i jučer i danas. Moramo li to biti i sutra? Razmislite, ljudi! Pogotovo, mlađe generacije.“

1 *Kako biste ukratko prikazali predstavu **Ajmo na fuka** za one koji je još nisu imali prilike vidjeti?*

- Dva lika u tri prostora i vremena. Jednom kao vojnici u ratnom Mostaru 1993., jednom kao mrtvaci na nebu i jednom kao građani Mostara danas. Predstava je to koja ne nudi bilo kakva rješenja nego funkcionira poput kakvog grotesknog zrcala. To smo mi i jučer i danas. Moramo li to biti i sutra? Razmislite ljudi! Pogotovo, mlađe generacije. Ne dajte da vas povedu u sljedeći rat! Ovo je teatarska dijagnoza iz koje se u konačnici može utvrditi kako smo mi, ne samo u Mostaru, nego u cijeloj zemlji i regiji, ustvari, živi mrtvaci, zombiji koji lutaju okolo i štipaju se za obraze,

vičući: 'Živi smo, živi smo', a zapravo smo živi sahranjeni u roveve koje smo iskopali od 1991. do 1995.

2 *Zašto se predstava zove „Ajmo na fuka“?*
- „Ajmo na fuka“ je tako karakteristični mostarski poziv na razgovor, na dijalog, na druženje... Sve to uključuje ta rečenica. To je više od kave. To je konekcija. 'Ajmo se nakačiti, ajmo komunicirat! U tekstu konkretno ta rečenica je stavljena u kontekst jedne beckettovske parafraze, u kojoj sama kava postaje nebitna. Bitna je upućenost jednog na drugog. Svijest o tome da jedan bez drugog ne mogu. Ma koliko se mrzili. I mržnja je odnos.

3 *Zbog čega je trebalo ovoliko godina da teatar poveže dvije obale?*

- I o tom se pitanju zapravo u Mostaru može napraviti sjajna debata koja će postati paradigmatična za naše podijeljenosti. Svatko će imati uvjerljivih argumenata i svatko će se truditi da uglavnom ne sasluša onog drugog. Mi smo ogrezli u naše monologe. I to ne samo naše *rulje*, nego i naši intelektualci. Uglavnom, bila bi to debata koja bi, baš kao i u predstavi, na kraju završila s izljevom mržnje. Jer mi nismo otvorili dušu do kraja. Dakle, od pitanja zašto nam je trebalo ovako dugo, draže mi je podsjetiti vas na dva komentara koji su objavljeni na jednom mostarskom portalu: *Do sinoć sam ja (pripadnik ove izgubljene generacije, dragovoljac HVO-a) mislio da je nekadašnji Mostar poginuo sa* ➤

dolaskom rezervista i prvim ispaljenim metkom. Stalno sam ga tražio, i u rovovima '93. i vani kad sam otišao, i opet nisam mogao bez njega, pa sam se vratio, ali ga ni u Mostaru nisam našao... Mislio sam, nema ga više... do sinoć... i nadoh ga, živ je i ne baš zdrav, ali oporavlja se... Drži se, Mostaru moj, bit ćeš ti opet onaj stari.... **Saši i Robertu** kapa do poda, zaslužuju da igraju pred prepunim dvoranama. A drugi komentar stiže naravno sa druge strane:

Da mi je neko reko da ću pripadniku HVO-a staviti plus pljuno bih ga. Evo sam stavio, ja kao ratni veteran i pripadnik ARBiH. Ne znam koji je ono broj komentara, nije važno, naći ćete, al eto, samo da kažem da je vrijeme da se prevrne ploča i da počnemo živiti normalno. Klepajte minuse svim dijasporcima koji seru u i potpaljuju ovdje, a mi živimo u Mostaru i osjećamo njegovo bilo. Jebooo majkuuuu, jes vidio šta napravi jedna pozorišna predstava. Za ovakve komentare meni osobno nikad nije prekasno. I za to ne mislim da treba raspravljati o tome zašto nismo dosada napravili predstavu s ovom tematikom, nego uživati u ovome što jesmo!

4 Kako ste došli na ideju da napravite baš ovakvu predstavu?

- Ideja o predstavi o Mostaru danas tinjala je jako dugo u meni. Već od druge godine faksa. Dakle, skoro prije 12 godina. Trebalo mi je i zanata, ali i hrabrosti. Odnosno, trebalo je kao i uvijek pobijediti najveću i najtežu prepreku - sebe! Kada su Robert i Sale stali odmah i iza prve verzije, onda je bilo samo pitanje vremena kada i kako ćemo to izgurati. Njima se jednostavno radila predstava na tu temu. Bez toga, uzalud vam trud svirači...

5 Koliko dugo je trajalo pisanje teksta?

- Pisanje teksta je trajalo nekih godinu i pol. Naravno, u fazama. Prva u ljeto 2013. godine, kada smo se prvi put našli nas trojica, a druga u jesen 2014. kada je bilo jasno da ćemo ovaj tekst raditi kao prvu koprodukciju HNK Mostar i

NP Mostar.

6 Slučajno ili ne, sa premijerom vaše predstave i mali Ante je prešao preko Starog mosta?

- Taj nesretni dječak je samo nuspojava naših isključivosti koje, po principu zrcala, uglavnom primjećujemo u tuđem oku. Pakao to su uvijek drugi. Iako je povod pogrešan, drago mi je da je dijete otišlo do Starog mosta. Pogrešan zato što je riječ o medijskoj manipulaciji maloljetnicima. To sam u predstavi htio izbjeći po svaku cijenu. Nema forsiranja. Nama će trebati dugo, ali zato svijest o potrebi prelaska treba doći iznutra. Onda je ona autentična. Onda ona vodi u istinsku harmonizaciju stanja, ne samo u Mostaru, nego u cijeloj BiH. Pomirenje i oprost nisu nikakvi spektakli, nego teški i duboki procesi. Često spori i nefotogenični. I kamo sreće da su oni potrebni samo Mostarcima. Naime, u Mostaru je sukob dvaju kanona pamćenja otvoren i eksplicitan. U sredinama gdje dominira jedan kanon takvog varničenja nema, pa se stvara privid tolerantnosti.

7 Rasprodane predstave jasno ilustruju mišljenje publike. Šta kaže kritika?

- Dosadašnji kritički zapisi su bili više nego pozitivni. Meni su se osobno najviše dojmili

oni koji kao najveću vrijednost predstave naglašavaju trijumf neuništivog mostarskog duha. A netko je napisao kako se idejna potka predstave može svesti na onu: razlike se podrazumijevaju, samo zbog njih ne vrijedi ginuti. U sridu. Hvala im!

8 Čije stručno mišljenje najviše cijenate?

- Ranije teatrologa, kritičara, teoretičara raznih vrsta..., a danas se, kako teatarski sazrijevam, sve više veselim reakcijama glumaca. Osobito starijih. Oni su nenadmašni u seciranju predstava u kojima ne igraju.

9 Koliko ste dugo razmišljali o podjeli uloga?

- Nisam uopće razmišljao o alternativama. Tekst je bio pisan za Sašu i Roberta.

10 Kakvi su daljni planovi i gostovanja?

- Za sada, prvo gostovanje imat ćemo u Tuzli, krajem ovog mjeseca. A onda ćemo učiniti sve da ovu predstavu vide ljudi u svim našim velikim kazališnim sredinama: od Sarajeva do Banje Luke. U planu je i gostovanje po svim manjim sredinama u Hercegovini i središnjoj Bosni, gdje se vodio hrvatsko-bošnjački rat: od Stoca i Konjica, do Bugojna, Travnika, Uskoplja, Novog Travnika... Mislim da bi to bilo dobro. Vidjet ćemo kako to financijski izvesti. Mislim da ćemo

zbog specifičnosti predstave i cijelog projekta naići na razumijevanje domaćih, ali i međunarodnih institucija.

11 Može li predstavu s ovom tematikom razumjeti publika izvan regiona?

- Može. Ali polako. Korak po korak. Prvo Mostar, pa BiH, pa regija...

12 Na Akademiji scenskih umjetnosti u Sarajevu radite kao viši asistent.

Istovremeno ste u HNK angažovani kao umjetnički savjetnik. Ima li i bijelog hljeba?

- Mora ga biti. Ali što je još bitnije postoji jedno razumijevanje, mislim prije svega na mojoj Akademiji, za sve što radim izvan. Od dekana do mog Odsjeka za dramaturgiju. I onda, kažem vam, mora biti i za bijelog i za crnog. A ostane i za kifle.

13 S obzirom da ste asistent na Dramaturgiji, koje u BiH srećom ne fali, i na Pisanju za teatar, kakva je situacija sa scenaristima – da li je to prije svega pitanje talenta ili...?

- Morat ćete za scenariste pitati kolege koje predaju predmet Scenarij. Mi pokušavamo pomoći u sazrijevanju budućih dramskih pisaca, dramaturga... Talent? Nema tog talenta koga nerad i lijenost neće poništiti.

14 Koliko uopšte ima dobrih tekstova?

- Ima tekstova, ali nema svijesti kako valorizirati, brendirati i onda izvesti domaći dramski proizvod. Mislim, unutar nečega što bi se zvala kulturna strategija. Kako je misliti u zemlji koja nema ministarstvo kulture na državnoj razini?!

15 Sa kim od domaćih glumaca biste voljeli raditi, a do sada niste imali priliku?

- Nisam redatelj po vokaciji i obrazovanju pa da imam tu vrstu želja. Meni su se režije omakle, a kao dramaturg radio sam u Tuzli, Zenici, Sarajevu i Mostaru. I moram vam reći, da se, što se scene tiče, bolje razumijem sa generacijama starijim od moje, dakle 40+, ali se zato sa mlađim glumcima češće

Foto: Pavludin Mekić

JEDAN DAN U ZATVORU POLUOTVORENOG TIPA

Igman se mora zaslužiti

Uzornim ponašanjem i besprijeckornim poštivanjem pravila koji se između ostalog ocjenjuju tokom služenja najmanje trećine kazne u drugim zatvorskim jedinicama preduslovi su da bi se uopšte apliciralo za nastavak služenja kazne u ovom zatvoru poluotvorenog tipa koji nosi niz prednosti

PIŠE: Zdravko Čupović zdravko@startbih.info

Sa pedeset ležajeva raspoređenih u 11 soba, zatvor poluotvorenog tipa na Igmanu, smješten na oko 400 dunuma, vjerovatno raspolaže sa najvećim smještajnim kapacitetima na ovoj olimpijskoj planini. Iako se baš ne radi o turističkim kapacitetima, pored čistog zraka, osuđena lica koja kaznu izdržavaju ovdje ipak uživaju u nizu privilegija u odnosu na osuđeničke u drugim bh. zatvorima.

ZA DOBAR POGLED, DOBRO VLADANJE

Kao i sve druge beneficije, i Igman se mora zaslužiti. Prije svega, uzornim ponašanjem i besprijeckornim poštivanjem pravila što se, između ostalog, ocjenjuje tokom služenja najmanje trećine kazne u drugim zatvorskim jedinicama jer je to preduslov da bi se uopšte apliciralo za nastavak služenja na Igmanu. Treba, međutim, napomenuti da, iako ne postoji nikakva zabrana, ovdje pristižu lica osuđena, za uslovno rečeno, lakša krivična djela. Sam objekat Igman inače egzistira u sklopu Kaznenopopravnog zatvora Sarajevo. Smješten podno Golog brda, do zatvora jednim dijelom vodi makadamski put, što iz pravca Blažuja, gdje su nas po dogovoru sačekali pripadnici zatvorskog osiguranja, put čini nešto dužim nego što zapravo jeste. Već nakon nekoliko minuta dolazimo pred prvu kapiju, gdje nam, u skladu sa

pravilnima, oduzimaju mobilne telefone, a nakon stotinu metara, prolazimo i drugu kapiju nakon čega ulazimo u užu zatvorski krug koji je pozicioniran na strmoj padini sa koje se pruža zavidan pogled. Istina, s obzirom da je kalendar pokazivao posljednji dan februara, oblačno vrijeme je *skratilo* horizont, ali stotilistopadnih stabala u i oko objekta omogućava da bar zamislimo idilično okruženje u ljetnom periodu.

Domaćini nas prvo vode u paviljon B, gdje su smještene prostorije uposlenika. Prije uvodnog razgovora, posluženi smo igmanskim čajem, spravljanim od biljaka koje lično beru osuđena lica.

- **Trenutno se ovdje nalazi oko 30 osuđenih lica koji su smješteni u Paviljonu A.** U pitanju su osuđenici koji nisu u međusobnom sukobu, koji ispoljavaju dobro ponašanje, zalaganje na radu, poštuju kućni red, disciplinovani su, aktivno učestvuju u programu tretmana i preodgoja i imaju pravilan odnos prema učinjenom djelu - sumira strukturu *stanara* psiholog Ajla Džinović.

Sam koncept i rad objekta pojašnjava odgovajatelj **Zijad Gušić**, koji je kroz razgovor i savjetovanje svakodnevno na raspolaganju osuđenim licima.

Dan započinje ustajanjem u 6.30, nakon čega lica imaju pola sata za ličnu higijenu prije doručka u sedam sati. Nakon toga, osobe koje su radno angažovane idu na po-

u sali za odmor ili na nekom od sportskih terena ispred samog paviljona. Poslije večere, sve se aktivnosti obavljaju isključivo unutar samog paviljona, a vrijeme se uglavnom provodi uz TV-program do 22 sata, kada se odlazi na spavanje.

- **Kada je u pitanju radno angažovanje, ono može biti u našim plastenicima, u kojima sadimo povrće koje koristi naša kuhinja, ili u radionici, u kojoj se vrše određene popravke, a uglavnom su u pitanju neke popravke vezane za sam objekat i okolinu** - pojašnjava Gušić koji napominje da je zainteresovanih za radne aktivnosti znatno više od potreba pa mjesta za sve nema, naročito zimi kada i staklenici, njih tri, čekaju toplije vrijeme.

IGMAN BOLJI OD ŠVEDSKE

S obzirom da nam ulazak u sam paviljon A nije dozvoljen, omogućena nam je posjeta sportskim terenima

i okolini oko paviljona, do kojih nas vodi put ispresijecan bistrim potokom, pored kojeg se nalaze brojne klupe idealne za odmor u ljetnim mjesecima. Na trenutak nam pažnju odvlači mali ribnjak i vodenica, koja sporo ukrug vrti lopatice kao da odbrojava dane do slobode. Ne baš idealno vrijeme, uz planinski povjetarac, osuđena lica je tokom naše posjete uglavnom zadržalo u samom objektu pa su tereni pusti. Ipak to nije bio razlog da dvojica, vjerovatno najmlađih *stanara*, i ovakvo vrijeme ne iskoriste za fudbalske majstorije *jedan na jedan*.

Naš dolazak ih na trenutak prekida, ali su spremni za razgovor.

BROJEVI I KONTAKTI

Kao i u drugim zatvorima, posjedovanje mobilnih telefona je zabranjeno, a osuđena lica za kontakt sa spoljnim svijetom imaju na raspolaganju telefonsku govornicu.

- **Prilikom dolaska na izdržavanja kazne, osuđeno lice popunjava obrazac u kojem može upisati do sedam brojeva i naznačiti o kojim se osobama radi, a koje može kontaktirati tokom izdržavanja kazne. Brojeve i kontakte provjerava sudija. Uglavnom su u pitanju članovi rodbine. Nakon toga dobijaju karticu sa numerisanim brojevima. Da bi obavili poziv, moraju ubaciti svoju karticu i pritisnuti redni broj od jedan do sedam. To je automatski tako podešeno** - pojašnjava Gušić.

- Ovdje sam u decembru prebačen iz Ustikoline, gdje sam proveo četiri mjeseca. Imam još šest mjeseci kazne. Tamo sam bio radno angažovan, a ovdje nisam iako sam imao želju jer je sve već popunjeno. U radu vrijeme brže prođe, ali pošto nema mjesta, vrijeme kratim uglavnom u sportskim aktivnostima, fudbalu i stonom tenisu. Ovdje se stvarno nemam na šta požaliti. Bilo bi previše da još nešto tražim. Iako je i Ustikolina sličnog tipa, Igman je radi posjeta puno bliže. Svakog petka odlazim kući jer zbog dobrog ponašanja imam pravo na privilegiju da jedan dan u sedmici provedem kući. Ovo je prvi put da sam na izdržavanju kazne. Nemam se namjeru više vraćati u zatvor - kaže nam 20-godišnji Jasmin Aličić, koji je osuđen zbog razbojništva i lakših tjelesnih povreda.

Slično iskustvo sa zakonom ima i dvije godine stariji Denis Maslo, također osuđen zbog razbojništva, koji je iz Ustikoline na Igman prebačen prije dva mjeseca.

- Ni ja nisam radno angažovan iz istog razloga jer nema mjesta, a u Ustikolini sam radio u kuhinji. I ja zbog vladanja imam pravo na pogodnosti i to koristim bez ikakvih problema. Nakon ustajanja i doručka, popijemo kafu, pročitam novine, a onda šetnja i sportske aktivnosti. To je otprilike moj dan na Igmanu. U odnosu na Centralni zatvor, gdje sam bio tokom istrage i dijelom na izdržavanju kazne, mogu reći da je ovo nešto najbliže slobodi. Nadam se da će me ovo stimulirati i da promjenim neke stvari po izlasku - ističe Maslo koji priznaje da su ga ovdje doveli nedostatak posla i teška

VJERA, SPORT, POSJETE

- Imaju pravo na obavljanje vjerskih aktivnosti. Imamo ovdje mesdžid, a za pripadnike drugih konfesija po želji i potrebi uvijek organizujemo prevoz do centralnog objekta. Tokom velikih i važnih sportskih događaja, uz odobrenje direktora, imaju pravo na produženo gledanje TV. Posjete koje traju sat vremena se obavljaju radnim danima, a susreti se obavljaju u posebnim prostorijama. Nedjelja je slobodan dan i tada su samo slobodne aktivnosti - dodaje Gušić koji kaže da se na Igmanu osuđena lica u prosjeku najčešće zadržavaju oko godinu dana.

ekonomska situacija koja mlade ljude, a nije ih mali broj, okreće prema drugoj strani zakona. Stoga bi država svakako morala olakšati integraciju ovih osoba po izlasku na slobodu, što bi bila najbolja preventiva. Desetak metara dalje u niskom zatvorenom objektu nalazi se solidno opremljena teretana u kojoj zatičemo za razgovor, ali ne i za fotografisanje, raspoložnog Damira Zebu, koji ima internacionalno zatvorsko iskustvo.

- Ja sam prošao i švedski i zenički zatvor, ukupno sedam i po godina od čega u Švedskoj dvije i po godine. Inače sam

MOŽE SE SKUPITI I DVA MJESECA SLOBODE

Osuđena lica u ovom zatvoru su kategorisana u tri grupe – A, B i C, pri čemu oni iz A grupe imaju mogućnost korištenja svih beneficija. Evaluacija svakog lica se vrši mjesečno, a svakog drugog mjeseca se ponovo razmatra kategorizacija. Vanzavodska pogodnost podrazumijeva da u toku mjeseca mogu četiri dana, 24 sata, provesti kući, odnosno jedan dan sedmično. Prilikom izlaska se moraju javiti u nadležnu policijsku upravu.

- U A grupi su naravno oni koji imaju besprijekorno ponašanje. Bilo kakvo namjerno kršenje i narušavanje pravila tokom odsustva povlači sankcije. Ukoliko se ne jave na vrijeme, odmah obavještavamo PU koja poduzima daljnje istražne radnje. Za takve više ni u kakvoj soluciji nema povratka ovdje. Stoga u ovoj ustanovi praktično nema povratnika. Bilo kakvo narušavanje pravilnika ponašanja podrazumijeva sankcije, a teži prekršaji uglavnom i premještaj. Tokom godine imaju pravo i na vanredni dopust u slučaju smrtnog slučaja ili elementarne nepogode. Mogu dobiti maksimalno šest dana tokom godine. Ko je radno angažovan ima pravo korištenja godišnjeg odmora u trajanju od 18 radnih dana, a maksimalno 30 jer sa svakom odsluženom godinom dobijaju dodatni dan. Treba napomenuti da osuđeno lice mora biti radno angažovano šest mjeseci da bi moglo koristiti vanzavodske pogodnosti. Na otežane uslove rada imaju mogućnost i dodatna tri dana - ističe Gušić koji potom navodi i još neke privilegije, ne računajući čist zrak.

bio vozač autobusa. Zaplijenili su jednu pošiljku u kojoj je bila droga i osuđen sam na 10 godina. Iako mnogi neće vjerovati, mogu reći da je neuporedivo bolje ovdje služiti kaznu nego tamo. Gore je psihičko ubijanje jer ste zatvoreni 24 sata dnevno, a i hrana je puno lošija. Ovdje smo otvoreniji, imamo aktivnosti. Tamo možda jeste bolje u zatvorima poluotvorenog tipa gdje vam daju narukvicu, a onda vam nađu posao i pošalju vas u fabriku pa tako odrađujete kaznu. Ali strani državljani poput mene imaju izgon,

jer imam doživotnu zabranu, pa nas drže u zatvorima zatvorenog tipa koji su najstrožiji bez obzira na počinjeno djelo. Nije bilo puno ni naših ljudi pa je bilo još teže - govori Zeba.

On se na Igmanu nalazi već skoro godinu dana, a radno je angažovan u kuhinji, baš kao i u zeničkom zatvoru, gdje je prethodno proveo nešto više od četiri godine.

- Ustajem u šest i idem na posao u kuhinju, sa druge strane paviljona. Napravimo doručak i ručak. Pravimo 30-ak vrsta jela, a danas je na meniju gulaš sa mesom i buranijom. U kuhinji su nas četvorica, a sve oko ručka i pranja mi završimo do dva sa-

ta. Dvojica kuhaju, a dvojica peru suđe. Po završetku obaveza ili šetamo ili idemo u teretanu. Kada je ljepše vrijeme akcenat je na sport-

skim aktivnostima. Tako je do pet sati. Onda pripremamo večeru i čistimo kuhinju. Sa sigurnošću tvrdim da mnogi ni kući bolje ne jedu. Meso je dobro i svježije, a svaki dan imamo desert i voće. U ljetnom periodu koristimo povrće iz našeg plastenika, a šalju nam i iz Ustikoline jer je tamo jača poljoprivređa. Otprilike svaki dan je isti. Jedino je ponedjeljak drugačiji jer nam tada roba dolazi. Ovdje nema zidina pa vas to ne pritišće, psihički je puno lakše. Stvarno ne znam ko se može požaliti - iskren je Zeba.

On također koristi sve privilegije koje su mu zakonski omogućene.

- Za sve vrijeme boravka, tokom cijele kazne, nemam nijednog jedinog upisanog prekršaja ili prijave. Idem na vikende, a bio sam i dva puta na godišnjem - kaže on i dodaje da redovno prati informativne emisije, a jedina zamjerka ne ide na račun zatvora već na rijetku praksu uslovne kazne za one koji to, kako tvrdi, nesumnjivo zaslužuju.

- Neki dan sam slušao na TV kako govore da stotine osuđenih lica hoda ulicama jer nema slobodnih zatvorskih kapaciteta, a ovdje i u Zenici imamo puno ljudi koji su apsolutno zaslužili da se nađu na slobodi odmah. Djeca rastu bez mene, firma propada... Ja odavde neću na ulicu. Volio bih da vrate radnu obavezu kao što je bilo nekada. Međutim, to je ukinuto. Inače, ovdje nema ama baš nikakvih problema - kaže nam Zeba.

Kako smo Igman posjetili u petak, osuđena lica koja su na radu u radionici su iskoristila mogućnost za slobodan dan pa smo zatekli napuštene mašine. ●

"Osuđenici ispoljavaju dobro ponašanje, zalaganje na radu, poštuju kućni red, disciplinovani su, aktivno, učestvuju u programu tretmana i preodgoja i imaju pravilan odnos prema učinjenom djelu", sumira strukturu stanara psiholog Ajla Džinović

Volio bih da neko prvo čuje za mene i sam me nađe

Za dobru gitaru je najvažnije dobro drvo pa najviše vremena potroši dok ga pronade. Najbolju gitaru još nije napravio, niti je do sada radio za neku poznatu muzičku facu. Od ovoga se u BiH ne može živjeti, pa zarađuje proizvodnjom namještaja

Kada je napravio prvu gitaru, Siniša Grebenar odlučio je da baš nauči da ih pravi i otišao u Finsku kod prijatelja sa kojim je nekada svirao u istom bendu, a koji inače živi od izrade gitara.

MUKOTRPNA POTRAGA

Gitaru je Sinišina ljubav još iz tinejdžerskih dana, a drug sa kojim je svirao dok je bio klinac, prije više od trideset godina, sada živi u Finskoj, pravi gitare i živi od toga. Siniša inače pravi namještaj i jednom su se njih dvojica opkladili oko toga da li bi on znao napraviti gitaru.

- Kada sam napravio prvu i on je vidio, to uopšte nije bilo loše, pa smo se dogovorili da odem kod njega da malo kradem znanje i učim zanat. Bilo je to u *Sale custom guitars*, u Turku u Finskoj. Tu prvu gitaru, koja izgleda prilično

GITARA NIJE PROTJERANA

Član je fejsbuk-grupe Graditelji gitara iz ex Jugoslavije.

- To je pokrenuo Luka Kosanović sa namjerom da mi malo diskutujemo o tome, razmjenjujemo iskustva, znanje, malo se pohvalimo ko je šta napravio i tako - priča Siniša i napominje da se u diskusije uključuje samo kada neko nešto pita, a on zna odgovor.

Siniša danas ponekad zasvira za svoju dušu, „nedovoljno da bi za sebe rekao da je gitarista“, sluša bluz i rock&roll, a Pink Floyd voli najviše na svijetu. Za svoj nekadašnji bend kaže da se *rasuo svuda, i po ovom i po onom svijetu*, i cijeni da gitara nije protjerana iz moderne muzike i, iako je danas mnogo lakše uz pomoć CD-ova naučiti svirati klavijature, tvrdi da ima dosta mladih koji sviraju bluz i da taj broj posljednjih par godina stalno raste, što je dobro i za muziku i za one koji je slušaju, zaključuje on.

amaterski, ali je dosta dobra, imam i sada - priča Siniša.

Kaže i da je problem s ovim poslom to što je alat i materijal za izradu gitare gotovo nemoguće nabaviti u BiH, ali i u Evropi. Pored uobičajenih stolarskih mašina, on koristi i neke alate namijenjene specijalno za gitare, neka dlijeta, turpije, te ističe da je sve to jako skupo.

- Samo jedna turpija je stotinjak maraka, cnc-mašina je takođe dosta skupa... Sad, ta cnc-glodalica nije nužna, ali je dobro imati je jer se njome postiže preciznost do 0,02 milimetra - kaže Siniša. Gitare izrezuje i oblikuje cnc-glodalicom (computer numerical control) jer je to značajno precizniji postupak od ručnog glodanja. Bez nje je, naglašava Siniša, ovo odstupanje mnogo veće, a upravo je važno da je što manje jer onda, kada se sklapa,

li nešto što mu je ostalo od dede ili tate, komad namještaja, daska, ormar... Bude svašta kod ljudi na tavanima - priča nam Siniša.

Kada nađe drvo, slijedi potraga za ostalim dijelovima kao što su magneti i ostalo što je potrebno. Tek potom kreće u izradu nacrtu, rezanje drveta, hoblanje, lijepljenje, glodanje, brušenje do savršene površine, lakiranje i poliranje.

KRIZA JE

- Nakon toga, još treba sastaviti gitaru i setapovati je - podesiti intonaciju, zategnute žice... Kao kada automobil podešavate da radi najbolje što može. Tek tada je spremna za isporuku - pojašnjava Siniša.

On naglašava da za gitare ne postoje neki unaprijed određeni standardi.

gitaru ima manje rupa koje se pune ljepilom, a što je uklapanje preciznije - gitara je bolja.

Od materijala koristi drvo javora, jasena, johe, mahagonija, lipe, topole, palisandera, ebanovine... Za dobru gitaru je potreban dobar komad drveta.

Recimo da su cijene od 1.200 do 6.000 KM. U inostranstvu je to mnogo skuplje, čak 2-3 puta

- Cijeli proces izrade gitare počinje mukotrpnom potragom za dobrim komadom drveta, koje mora biti dovoljno staro za ovu namjenu, najmanje pet godina ili što starije to bolje, a to se teško nađe, obično na nečijem tavanu. Zapravo svuda nalazim daske, pitam svakog ima

- Niko još nije propisao standarde. Jedini standard je kada je uzmete u ruke i probate, a ona dobro zvuči. Što je preciznije uradite bolje će zvučati i duže trajati, a ta preciznost proizlazi iz dobre uklopljenosti dijelova. Dobra gitara se prepoznaje po zvuku, kvalitetu izrade, po tome kako leži u ruci i po *svirljivosti* - pojašnjava Siniša i napominje da on pravi samo električne gitare i dodaje: - Akustične su zahtjevnije, njihova izrada je malo veća nauka.

Napominje da za sada još nije napravio svoju najbolju i najskuplju gitaru. Za sada je naj sretniji kada popravi gitaru koju je neko već otpisao i rekao da je popravak nemoguć.

- Mislim da se svaka gitara može popraviti, a one obično negdje puknu ili se iskrive, jer se neko prema njima nije odnosio pažljivo. I čovjek se iskrivi sa godinama, pa kako neće drvo za 30 ili 40 godina? - pita Siniša.

Kada izrađuje gitare, uglavnom je skoncentrisan na ono što radi jer sve oko gitare traži preciznost i punu koncentraciju. Da napravi jednu gitaru treba mu 10 do 15 dana intenzivnog rada, a tokom godine izradi četiri ili pet gitara. Pojašnjava da je to prvenstveno zbog nedostatka novca kod onih koji bi željeli ručno izrađenu gitaru.

- Kriza je i danas je ljudima i 100 KM puno, a htjeli bi gitaru - kaže i naglašava da svaki kupac ima specifične zahtjeve: od boje, preko oblika vrata, veličine, do dijelova koji se ugrađuju u nju.

NEKA ME POTRAŽE

Gitare radi isključivo po narudžbi jer unaprijed napravljene su one koje kupuješ gotove, a za njih je svejedno da li su ručno ili industrijski urađene, pojašnjava Siniša. Raspon cijena ručno izrađene gitare je veliki, zavisi od želja naručio- ca, kvaliteta izrade, materijala koji su upotrijebljeni, rejtinga majstora...

- Recimo da su cijene od 1.200 do 6.000 KM. U inostranstvu je to mnogo skuplje,

čak 2-3 puta - kaže on. Njegovih gitara, za sada, nema kod poznatijih muzičkih faca. Kaže da se njima nije lako nametnuti i da gitaristi mahom imaju svoje majstore, - Ja ne želim da idem okolo

i nudim svoje gitare. Mislim da to nije pravi put. Osim toga, sa nekim muzičarima je teško stupiti u kontakt. Volio bih da neko prvo čuje za mene i sam me nađe. Tada bi to bio pun pogodak i za mene

i za onog ko bi svirao - kaže Siniša.

Kada je odlučio da pravi gitare, njegovi najbliži su rekli da je to lijepo, ali da od toga neće moći živjeti.

- Bili su u pravu, nažalost! No, nije sve u parama, zar ne? Osim toga, kasnije, kad su iz mojih ruku počele izlaziti gotove gitare, komentari su bili: *Jo, kako to dobro izgleda*. No, u BiH se zaista ne može živjeti od izrade i servisiranja gitara. Van BiH bi još i moglo - kaže Siniša. Zato je jedno vrijeme i razmišljao da krene trbuhom za kruhom, čak je bio i u nekim pregovorima sa prijateljem u Finskoj. Ali je zaljučio da ni tamo nema previše posla i da se teško nametnuti.

- Sve se nekako posložilo da ja ipak ostanem ovdje i bavim se proizvodnjom namještaja, a s vremena na vrijeme živce odmaram praveći gitare - govori nam Siniša smiren i očito zadovoljan svojim statusom. Ipak, njegova ambicija je da jednog dana živi od pravljenja gitara.

- Bit će i to jednom, vjerovatno kada ova kriza malo popusti. Vjerujem da će to biti moguće organizirati - zaključuje Siniša ●

»KROKODIL« d.o.o.

Društvo sa ograničenom odgovornošću za radno i profesionalno osposobljavanje, rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom Sarajevo

AUTOLIMARSKE I AUTOLAKIRERSKE USLUGE

SMS

Kontakt samo putem SMS na broj 062/265-344

Ul-Mali Kiseljak 27a -Blažuj

DVOJAC SILICONE SOUL

AMBASADORI HOUSE ZVUKA U SARAJEVU

Škotski DJ / producerski dvojac Silicone Soul dolazi u Sarajevo, gdje će nastupiti u subotu, 14. marta u klubu Podroom. Silicone Soul čine **Craig Morrison** i **Graeme Reedie**, a ovaj duo iz Škotske nazivaju „ambasadorima house zvuka“, rado viđen u klubovima širom svijeta. Od prvog pojavljivanja na Soma Recordsu 1998. godine, dvojac Silicone Soul je zauzeo posebno mjesto na elektronskoj sceni, a kritičari se slažu kako je to zbog kvalitete njihove produkcije, konstantnog razvoja i činjenice da ne prate trendove, već svoju strast i instinkt, koji su ih i doveli do uspjeha kakav je postigao hit „Right On“. Limitirani broj ulaznica za njihov nastup u Sarajevu po promotivnoj cijeni od 20 KM možete kupiti od četvrtka, 5. marta u BKC-u, Podroom klubu i na prodajnom mjestu kod sarajevske Tržnice. Lokalnu podršku u Podroomu momcima će pružiti sarajevski DJ-evi **Bonjasky** i **Lik Jay**.

PREPORUKA

AMRA BAKŠIĆ-ČAMO, PRODUCENTICA

Film: Teško pitanje, preblizu profesiji. Ali, evo, preporučujem Oskarom nagrađeni dokumentarac *Citizenfour*. Hrabar film o hrabrom

čovjeku.

Knjiga: *Motel neznanih junaka*, **Adise Bašić**. Prava, savremena i iskrena, ženska lirika. A naša. Pa šta bi više.

CD: Gotovo da više i ne slušam albume, danas se sve pomiješalo (shuffle). No, zahvaljujući mejling listi **Basheskije** i **Edward EQ-a**, njihov novi album *Savršen metak* - pjesme **Mehmeda Begića** otkrivam polako, na <http://savršenmetak.madvibratingsand.com/>. Svakih par dana nova pjesma, novi video...

Predstava: Akademija scenskih umjetnosti u Sarajevu je ponovo sa punom snagom pokrenula Otvorenu scenu Obala. Pogledajte radove i predstave naših studenata. Ulaz besplatan.

Web-strana: www.dangerousminds.net. Grupni blog ljudi o kojima ne znam ništa, ali me njihovi izbori i tekstovi zabavljaju kao da su mi najrođeniji. Hvala internetu na ovakvim prijateljstvima.

„DANI KOMEDIJE“ U BIJELJINI

FESTIVAL OTVARA „DOBRI UJKICA“

Pozorišni festival „Dani komedije“ u Bijeljini ugostit će od 23. do 27. marta pet predstava pozorišta iz Beograda i Banje Luke, a publici će se predstaviti i domaći Teatar Ubuntu. U Centru za kulturu „Semberija“ četrnaesti festival komedije otvorit će predstava „Dobri ujkica“, Agencije „Scena“ iz Beograda.

Predstava je urađena po tekstu **Alana Ejkborna**, u režiji **Stefana Sablića**, a igraju **Jelisaveta Seka Sablić**, **Nebojša Ljubišić**, **Marko Nikolić**, **Tamara Dragičević** i **Tanja Pjevac**. Na „Danima komedije“ publika u Bijeljini moći će da vidi predstavu „Odumiranje međeda“ Narodnog pozorišta RS. Po tekstu **Branka Čopića**, predstavu je režirao **Aleksandar Pejaković**. Iz Banjaluke stiže i predstava „Celo telo tu me boli“ Gradskog pozorišta Jazavac, u režiji **Nikole Pejakovića**. Pozorišni festival u Bijeljini ugostit će i **Zijaha Sokolovića** u predstavi „Glumac... je glumac... je glumac“ beogradske Agencije Jugoart. Gradski Teatar Ubuntu predstaviti će se publici predstavom „Sokin i Bosina“, autora **Milice Konstantinović**, u režiji **Juga Radivojevića**, u kojoj igraju **Ljiljana Blagojević**, **Sonja Knežević**, **Kalina Kovačević** i **Viktor Savić**. Sve pozorišne predstave bit će prikazane u terminu od 20 časova. Cijena ulaznice za svaku predstavu je 10 KM, a komplet ulaznica za sve festival-ske predstave je 40 KM.

MOSTAR

PREDSTAVLJANJE KNJIGE „KUĆA OKRENUTA MORU“

„Kuća okrenuta moru“ naziv je knjige kratkih priča autorice Sonje Škobić, koja će biti predstavljena u uto-

rak, 10. ožujka, u Galeriji Aluminij u Mostaru, u 19 sati. U programu će, pored autorice, sudjelovati i urednica knjige **Misijana Brkić-Milinković**, književnik **Dragan Marijanović**, te počasni predsjednik Matice hrvatske Mostar **Josip Muselimović**. Ovo je prva knjiga ove mostarske autorice, rođene 1953. godine u Boki Kotorskoj. Riječ je o mozaiku kratkih priča, koje su izrasle iz osobnih sjećanja autorice na šezdesete, sedamdesete i osamdesete godine prošloga stoljeća.

OK FEST

NAJBOLJI IZ REGIJE

Nacionalni park Sutjeska i ove godine bit će domaćin festivala za mlade OK Fest, koji će se održati 3-5. jula. Na ovogodišnjem OK Festu nastupit će najpoznatija imena regionalne rock-scene. Za nezaboravan provod u fantastičnom ambijentu NP Sutjeska pobrinut će se: Zabranjeno pušenje, Elemental, Brkovi, Eyesburn, Bad Copy, Darko Rundek Cargo Trio, Rambo Amadeus, Darkwood Dub i Hladno pivo. Osim dobre muzike, zabave i nezaboravnog druženja, svi posjetioci bit će u prilici da uživaju u sadržajima adrenalina, agora i umjetničke zone OK Festa. Rafting, planinarenje, upoznavanje sa neprocjenjivim prirodnim blagom našeg najvećeg nacionalnog parka, panel diskusije sa interesantnim sagovornicima i gostima, filmske projekcije na otvorenom, kroz nastavak saradnje sa Operacijom kino i Sarajevskim filmskim festivalom samo su dio bogatog programa ovogodišnjeg OK Festa.

Impresivne zbirke svjetske umjetnosti

Slavna Mona Liza, Adam i Eva, kamen iz Rozete, svemirsko odijelo Jurija Gagarina... pa sve do crvenih cipelica malene Dorothy iz filma „Čarobnjak iz Oza“ čine bogatu zbirku muzeja sa naše liste. Veliki je broj zaposlenih i cijeli mehanizam održavanja muzeja - u nekim od njih ima čak i do 137 miliona eksponata

1. SMITHSONIAN, VAŠINGTON, SAD

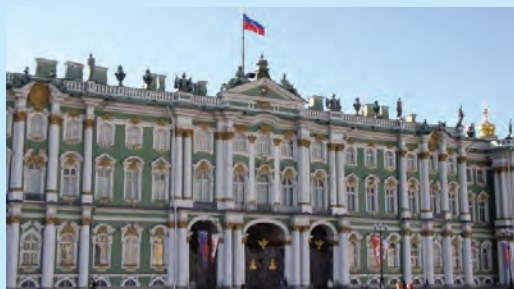
Osnovan 1846. godine, danas je najveći svjetski muzej i istraživački kompleks, koji se sastoji od 19 muzeja i galerija, Nacionalnog zoološkog parka i devet istraživačkih objekata. Ima više od 137 miliona stavki u svojim zbirkama, izdaje dva časopisa pod nazivom *Smithsonian* (mjesečno) i *Air & Space* (dvomjesečnik), a zapošljava čak i vlastitu policiju kako bi zaštitili posjetioce, osoblje i imovinu svojih muzeja. Atrakcije muzeja su, između ostalih, crvene cipelice koje je Dorothy nosila u filmu „Čarobnjak iz Oza“, T-Rex dinosaurus, te prvi avion koji su konstruisala braća Wright, Apollo 11, svemirsko odijelo Jurija Gagarina, kompletan model Sojuza u realnoj veličini, kao i mnoge rakete kojima su se slali razni sateliti u zemljinu orbitu

2. LE LOUVRE, PARIZ, FRANCUSKA

Dio kraljevske palače Louvra je prvi put kao muzej otvoren javnosti 8. novembra 1793. godine, za vrijeme Francuske revolucije. Muzej čuva zbirku najvažnijih objekata iz prve polovine 19. vijeka, a do nje možete ući kroz slavnu staklenu piramidu, koju je naručio bivši francuski predsjednik François Mitterrand (Fransoa Miteran). Znalci preporučuju da razgledavanje započnete u krilu Sully, a završite u egipatskim sobama. No nikako na tom putu nemojte zaboraviti zastati pred jednim od najvećih svjetskih remek-djela - Da Vincijevom Mona Lizom.

3. STATE HERMITAGE, SANKT PETERSBURG, RUSIJA

U muzeju Hermitage posjetitelji mogu razgledati više od tri milijuna predmeta koji potiču još iz ledenog doba pa sve do 20. vijeka. Muzej je osnovala carica Katarina Velika 1764. godine nakon što je kupila zbirku od 255 slika u Berlinu. Proteže se kroz šest zgrada, a najimpozantniji je svakako Zimski dvorac. Osim Picassa, Gauguina, Cézannea i Da Vincija, posjetitelji mogu uživati u privatnoj kolekciji cara Nikole II, te u Zlatnoj sobi koja čuva remek-djela Euroazije i Orijenta.

4. BRITANSKI MUZEJ, LONDON, VELIKA BRITANIJA

Osnovan je 1753. godine i predstavlja jedan od najvećih i najbogatijih svjetskih muzeja posvećenih historiji čovječanstva. Stalna postavka muzeja broji osam miliona djela. Osnovan je najvećim dijelom

iz kolekcije britanskog fizičara i znanstvenika sira Hansa Sloana. Britanski muzej je jedinstven i po tome što objedinjuje dvije institucije: *Nacionalni muzej starina* (Natural History Museum) i *Nacionalnu biblioteku* (British Library). Čuva predmete iz prapovijesti, preko dijelova Partenona do asirske palače. Također, ovdje posjetitelji mogu uživati u drugoj najvećoj egipatskoj zbirci izvan Egipta, a najvrijedniji predmet je svakako Kamen iz Rozete, koji datira iz 196. godine p.n.e.

5. MUZEJ UMJETNOSTI METROPOLITAN, NJUJORK SITI, SAD

Utemeljen je 1872. godine. U njemu se nalazi jedna od najznačajnijih zbirka evropskog i američkog slikarstva (od braće Van Eyck do suvremenih slikarskih ostvarenja) i primijenjene umjetnosti iz svih dijelova svijeta. Ima više od dva miliona

predmeta, a njegova su spremišta toliko velika da ih neki nazivaju zasebnim muzejima. Osim američke povijesti, muzej čuva i djela iz evropske povijesti i povijesti Egipta. Najimpresivnije djelo svakako je „Adam i Eva“ Albrechta Dürera, a osim toga možete razgledati djela Botticellija, Rembrandta, Degas i Rodina.

6. VATIKANSKI MUZEJI, VATIKAN, ITALIJA

Vatikanske palače su veličanstveni zbir zgrada s mnogobrojnim sobama, dvoranama, muzejima, galerijama, bibliotekama, kapelama, hodnicima, dvorištima i vrtovima, bogati svakojakim umjetničkim blagom. U više od 1400 soba, posjetitelji Vatikanskih muzeja mogu razgledati različita svjetska djela koja su pape skupljali stoljećima. Sa muzejima su povezane i Rafaelove sobe, koje je oslikao Rafael, i Sikstinska kapela, čiji je svod oslikao slavni Michelangelo, a osim njih ne smijete propustiti egipatske i etrušćanske izložbe.

7. GALERIJA UFFIZI, FIRENCA, ITALIJA

Nalazi se u Palazzo degli Uffizi, palača u Firenci, a predstavlja jedan od najstarijih i najslavnijih muzeja umjetnosti u svijetu. Galerija Uffizi čuva jednu od najboljih kolekcija renesanse umjetnosti na svijetu.

Osim ostvarenja renesansnih umjetnika, možete uživati i u djelima srednjovjekovnih i baroknih majstora, a ono što nikako ne smijete propustiti je Botticellijevo remek-djelo „Rođenje Venere“.

8. RAJKS MUZEJ (NACIONALNI MUZEJ), AMSTERDAM, NIZOZEMSKA

Sam eksterijer muzejske zgrade će vas zadiviti što zbog

svoje kolosalnosti što zbog klasične holandske arhitekture. Rajks muzej zapošljava više od 400 ljudi, uključujući 45 kustosa koji su specijalizovani u svim oblastima. Internacionalno priznat zbog svojih izložbi i publikacija, ali takođe i zbog toga što se zalaže za prevazilaženje granica u izučavanju umjetnosti i podržavanja novih i modernih uvida u umjetnost. Ovdje možete razgledati više od 900.000 predmeta, a osobito su zanimljiva djela nizozemskih majstora, kao što su Johannes Vermeer i Rembrandt van Rijn i srednjovjekovnih majstora.

9. MUZEJ AKROPOLA, ATENA, GRČKA

Nevjerojatni muzej Akropola svojim posjetiteljima omogućuje da kroz stakleni pod vide arheološke iskopine. Osim toga, posjetitelji po prvi put mogu razgledati predmete sa svih strana, izložene na otvorenom u galeriji Arhaik. Najviše zanimanja u muzeju pobuđuje maketa Partenona u stvarnoj veličini pa posjetitelji mogu proučavati i najsitnije detalje.

10. PRADO MUZEJ, MADRID, ŠPANJOLSKA

Prado muzej veličanstvenu zbirku umjetnina iz cijeloga svijeta može zahvaliti španjolskim kraljevima i kraljicama koje su ih godinama skupljali. Osim španjolskih slikara Velazqueza i Goye, Prado ima i veliku zbirku italijanskih i flamanskih umjetnika.

Položaj loš, a podrška simbolična

Od onih najznačajnijih koji su promijenili čovječanstvo pa sve do naizgled besmislenih, svi izumi predstavljaju fascinantni komad historije - zapanjujuće priče i naizgled slučajne događaje koji govore o ljudskoj radoznalosti i genijalnosti. Naš feljton vodi vas kroz svijet zanimljivosti vezanih za izume, od daleke prošlosti do ove nama bliske sadašnjosti, ali i onoga što će tek doći. Uostalom, kakav bi svijet danas bio da nije bilo čudesnih pronalazaka i njihovih tvoraca

Izumitelj Perko Milinković, iz Donjeg Dragaljevca pored Bijeljine, u Australiji je radio kao krojač. Nije mogao bez svoje Semberije, gdje je imao porodično imanje, pa se nakon penzionisanja iz ove daleke zemlje i vratio. Od tada pažnju prolaznika ovoga kraja privlači kuća u australijskom stilu i neobična mašina koju pokreće vjetar.

AMERIKANCI PROCIJENILI NA 4,7 MILIONA DOLARA

Ova mašina ustvari je Milinkovićev izum kojem je dao naziv „rotor za pogonski stroj na vjetar“. „Ovaj stroj ovdje koristi i do 100 posto energije vjetra i zato sam odlučio da ga patentiram“, pojašnjavao je Milinković znatiželjnicima.

Svoj izum on je zaštitio u Republici Sloveniji. Nakon podnošenja prijave u martu 2004. godine, već u oktobru 2005. go-

INOVATOR, INOVACIJE, IZUMI

Inovator je posebno obdarena osoba koja primjenom inventivnog pristupa rješavanju problema stvara inovaciju u širem

smislu riječi u bilo kom području: stvaranja, poslovanja, proizvodnje proizvoda ili usluga, potrošnje dobara ili resursa, očuvanja okoliša (ekologije), edukacije i dr., odnosno u bilo kom segmentu konstruktivnog ljudskog djelovanja. Računa se da u populaciji razvijenijih zemalja ima svega nekoliko promila kvalitetnih, što potencijalnih, što aktivnih inovatora, pa stoga razvijeni svijet posebno cijeni inovatore i inovacije, kao resurs koji je neophodan za konkurentnost nacionalnog gospodarstva. Izumitelji su inovatori koji stvaraju patentibilne inovacije, tj. izume.

gledajući na smjer vjetra, odnosno one se sastavljaju, slažu, prilikom gibanja prema vjetru, tako da se smanjuje njihov otpor.“ Jednostavnije rečeno, lopatice naprosto grabe vjetar i maksimalno koriste njegovu energiju. Milinković je vlasnik autorskih prava na jedini bosanskohercegovački izum koji koristi obnovljive izvore energije.

Od alata je imao samo „šlajfericu“, brusilicu i aparat za varenje, a napravio je rotor koji ima veliku izlaznu snagu i, prema proračunima stručnjaka, može proizvoditi dnevno i do 15 KW električne energije. On nije niti jednog trenutka sumnjao u svoj izum i konačnu odluku da se izum zaštiti.

Bihački veterinar Almir Karabegović patent registrovao u slovenskoj ispostavi Evropskog patentnog zavoda

dine, nakon 18 mjeseci ispitivanja i proračunavanja, njegov izum patentiran je u Ministarstvu za privredu, Ured Republike Slovenije za intelektualno vlasništvo. U obrazloženju ovog izuma, koji maksimalno koristi snagu vjetra, kaže se: „S izumom predlagani rotor pogonske mašine na vjetar odlikuje se po tome što su njegove lopatice sastavljene iz dvije polulopatice kod kojih se međusobni položaj sam uravnava gledajući na trenutni smjer njihovog okretanja i

Početkom decembra 2014. godine, na izložbi u Seulu (Južna Koreja), srebrnim medaljama nagrađeni sigurni skejtbord Senada Šećerbegovića iz Sarajeva i neprobušiva guma, dok su bronzanim odličjima nagrađene turbina, maska, te bihačke srednjoškolke Amina Hajdarević i Jasna Nuić za uređaj za pretvaranje plastičnog otpada u gorivo.

Senad Šećerbegović

- Da sam ostao u Australiji do sada bi nešto bilo učinjeno. Amerikanci su ga svoje-vremeno procijenili na 4,7 miliona dolara, a u Zrakoplovnom zavodu 'Orao' u Bijeljini procjena je bila na milion eura. Ipak, zaključujem da se ovdje ne može organizirati proizvodnja za tržište i najvjerojatnije ću patent prodati kako bih nastavio sa realiziranjem još nekih svojih zamisli - pričao je 2013. godine naš izumitelj Perko Milinković.

Ono čime se svaka zapadnjačka zemlja ponosi i debelo ulaže jesu novi izumi. Inovatori su visoko cijenjeni. Za razliku od BiH, čiji inovatori širom svijeta dobivaju priznanja, nagrade i medalje, a u BiH se to spomene i nakon kratkog vremena se sve zaboravi. A nadležni organi ne samo da ih ne uzimaju ozbiljno, gore od toga je što nemaju vizija niti shvataju vrijednost

Dr. Adnan Dizdar

nekih izuma. Oni izgleda ne mogu ni pretpostaviti koliko im blago propada i zastarijeva u nekoj fioci, umjesto da se komercijalizira i svima donese dobit. Je li u pitanju neznanje, nezainteresiranost ili...?

SPIRALA UMJESTO STERILIZACIJE

Svjež pimjer za ovakav indolentan odnos države naspram svojih inovatora je i priča bihačkog veterinara Almira Karabegovića. On je usavršio patent spirale koja bi trebala spriječiti razmnožavanje ženki pasa. Svoj je izum Karabegović želio registrirati u Bosni i Hercegovini, međutim bio je prisiljen, zbog prepreka na koje je nailazio, da ode preko granice.

- Prešao sam granicu i prijavio se na adresu u Ličkom Petrovom Selu. Firmu sam registrirao u roku od dva dana, za 10 kuna, i odmah sam mogao poslovati - ističe on.

NAJBOLJI DO SADA

U decembru 2014. godine, na VII Srednjoistočnoj međunarodnoj izložbi inovacija u Kuvajtu, članovi Asocijacije inovatora BiH ostvarili su, u poslovnom smislu, veći uspjeh nego na bilo kojoj od 160 svjetskih izložbi na

kojima su izlagali tokom proteklih 19 godina. Najveću pažnju bogatih poslovnih ljudi ovog regiona privukle su inovacije Branka Milićevića iz Posušja (maska za zavarivanje) i Avde Halilovića iz

Kladnja (higijenski podmetač za glavu na sjedištima sa naslonjačem). Obje inovacije nagrađene su srebrenim medaljama.

Što se tiče ostalih medalja, najsajnija je pripala za kocke za zaštitu od riječnih poplava, čiji su autori Sanel Alagić iz Bugojna i Mevlin Hadžiosmanović iz Visokog, obojica veterinari. Bronzane medalje pripale su dvojici banjalučkih inovatora. Zdravko Bosnić dobio je dvije (riječna turbina za proizvodnju struje i navodnjavanje, te neprobušiva automobilska guma), a Zoran Dujaković za univerzalni mobilni sistem za detekciju ljudi, životinja i predmeta. „Prvi istraživački institut Irana“ dodijelio je specijalno priznanje sarajevskom stomatologu Džemalu Muftiću za implantat za produžavanje zubnih korijenskih kanala.

ZLATO, SREBRO I BRONZA

Godine 2012. inovatori iz Bosne i Hercegovine ponudili su devet inovacija na 64. međunarodnoj izložbi inovacija u Nirnbргу. Dobili su sedam medalja - tri zlatne, dvije srebrne i dvije bronzane. Među bh. sudionicima najuspješniji su bili Nijaz i Mirza Banjanović, otac i sin, čije su sve četiri inovacije nagrađene. Zajedničku, jedinstvenu zlatnu medalju dobili su za dvije inovacije koje su tehnološki komplementarne: „rotacijsko magnetno polje sa statičkim namotajima“ i „sinkroni

Otac i sin, Nijaz i Mirza Banjanović

generator bez prstenova i četkica“. I druge dvije inovacije su iz domena obrtnog

magnetnog polja - uređaj za bežični prijenos električne energije na osovine i „stoprocentna regulacija napona“. Trojica inovatora iz Banje Luke su također bili uspješni. Zlatne medalje dobili su Zlatan Karabegović za „automat za izdavanje prepaid kartica“, Branko Miladinović za „elektronskog saobraćajca“, dok je Zdravko Bosnić za „hidroturbinu sa lopaticama na beskrajnoj traci“ nagrađen srebrnom medaljom. Sašenko Sadiković iz Ljubuškog nagrađen je bronzanom medaljom za „uređaj za sprječavanje erupcije nafte iz bušotina“.

11 PRIZNANJA ZA DESET INOVACIJA

Na 38. međunarodnom salonu inovacija u Ženevi 2010. godine članovi Asocijacije inovatora BiH (AI BiH) dobili su 11 priznanja za deset inovacija. Bila je to jedna od najuspješnijih prezentacija tokom dugogodišnjeg redovitog izlaganja na ženevskom salonu. Najviše priznanja dobio je Pavel Pavelka iz Sarajeva - dvije srebrne medalje (za „biološko đubriivo“ i „antiksidant-detoksikant“) i specijalno priznanje Ekološkog instituta iz Miškolca (Mađarska). Srebrnom medaljom nagrađen je i Sanel Alagić iz Bugojna („homogenizirani kajmak sa voćem i povrćem“). Zlatne medalje dobili su Josip Bilić iz Livna („vertikalna vjetro-turbina sa dva rotora“), Vukosava Božić iz Banje Luke („krevetna kada za održavanje higijene nepomičnih bolesnika“) i tuzlanski dvojica doktora tehničkih nauka Omer Musić i Muradif Memić („ekspanzioni anker sa drvenim umetkom“). Srednjoškolac Filip Dujaković, iz Banje Luke, dobio je bronzanu medalju, za „prozorski držač građevinske skele“. Medalje su dobili i Azra Hadžić iz Sarajeva („pazušni umetak - upijač znoja“), Milka Matešić iz Bihaća („pomada za liječenje psorijaze“) i Sašenko Sadiković iz Ljubuškog („uređaj za bušenje dublje od 12 km“; rekordna dubina od 12.262 m ostvarena je 1989. godine na ruskom poluostrvu Kola).

Potaknut negativnim rezultatima operativnih zahvata obavljenih sa ciljem sterilizacije ženki pasa, ovaj veterinar je izumio spiralu koja bi trebala spriječiti razmnožavanje. I, kako to obično biva, u našoj zemlji niz birokratskih prepreka ispriječilo se na putu proizvodnje ovog izuma u BiH. Iskoristivši poznanstvo sa slovenskim kolegom, Karabegović je patent registrovao u slovenskoj ispostavi Evropskog patentnog zavoda, a proizvodnja se dešava tek 20 km od veterinarske stanice dr. Karabegovića, u Ličkom Petrovom Selu u Hrvatskoj. Za ovaj izum u evropskim zemljama vlada veliko interesovanje. U samo 15 dana na adresu ovog veterinara pristiglo je 10.000 narudžbi iz Evropske unije. Međutim, ovaj će se proizvod na tržištu Evrope i svijeta prodavati kao proizvod EU. Istovremeno, BiH se i dalje bori sa prekobrojno-

šću pasa lutilica, ba- vi se skupim i zastarjelim metodama sterilizacije koje su nerijetko pogubne za ženke pasa. A vrlo brzo će doći vrijeme kada će naša zemlja izum svoga ljekara kupovati od nekog poznatog evropskog trgovca.

Srebro za masku za varenje

Perko Milinković

Inovatori krive državu da ne vodi dovoljno računa o njima i njihovom radu.

- Država u kojoj se ne neguje inventivna djelatnost propada, ne može naprijed. Jer i proizvodi koji se proizvode u fabrikama nastaju upravo od inovacija - napominje inovator Hajrudin Ferizović. Ova priča je još jedan dokaz da ljudi u Bosni i Hercegovini itekako imaju šta ponuditi svijetu.

U decembru 2011. godine, u povodu 115. godišnjica rada zagrebačke tvornice implantata za ortopediju i traumatologiju „Instrumentarija“, tadašnji predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović pustio je u pogon Odjeljenje za proizvodnju ortopedskog implantata za učvršćivanje polomljenih natkoljeničnih kostiju, čiji je autor sarajevski inovator dr. Adnan Dizdar. Na otvaranju je tadašnji generalni direktor Kliničkog centra Univerziteta Sarajevo

prof. dr. Faris Gavrankapetanović naglasio da je, višemjesečnim naučnim analizama i praktičnim opitima, tim ortopeda i traumatologa KCUS, u saradnji sa razvojnim timom „Instrumentarije“, doveo Dizdarov izum do tržišnog proizvoda. Kad je i posljednji opit pokazao priželjkivani rezultat, implantat je predstavljen i na svjetskim izložbama inovacija u Nirnbргу, Sevastopolju, Seulu, Skoplju, Štokholmu, Varšavi i Zagrebu, gdje je dobio najviša priznanja.

I inače, mnogobrojna su priznanjima koje su bh. inovatori osvajali širom svijeta - osvojili su više od 1.000 medalja na brojnim svjetskim natjecanjima. Predstavnici Udruženja inovatora BiH ističu da je to jedna od najboljih promocija države u svijetu. No, unatoč tim rezultatima, položaj inovatora u zemlji je loš, a podrška vlasti simbolična. ●

Magazin Start BiH ponosno predstavlja monografiju

Sonje Elazar

IZ ALBUMA BOSANSKIH SEFARDA

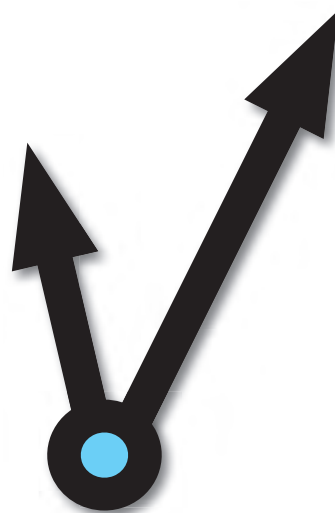
Luksuzna monografija o
životu Jevreja Sefarda
u Bosni i Hercegovini

2015. - 450 godina od dolaska Jevreja Sefarda u BiH

Monografiju možete kupiti u svim boljim knjižarama.
Ili u redakciji magazina Start BiH

NIK Denameda d.o.o.
La Benevolencije 6/1, Sarajevo
+387 61 144 979
redakcija@startbih.info

Ne možemo
zaustaviti vrijeme!

10
GODINA
FIKSNA
KAMATA

Ali možemo
kamatnu stopu!

AKCIJA KREDITA

Izaberite fiksnu ili promjenjivu
kamatnu stopu na 10 godina!

Saznaj više na www.unicreditbank.ba
ili www.unicreditbank-bl.ba

Životna realnost su usponi
i padovi. Prođimo ih zajedno.

Dobro došli u
 UniCredit

OSVRĆEMO SE MI, VJERUJ, NIJE MI LAKO

Nesposobni odlaze, stiže adekvatna zamjena

„Mi ti, Sunija, i ne ličimo na državu. Po tome smo prepoznatljivi u svijetu!“, objasnio mu je Tufo rekavši da svaki je dan za one stare ministre dragocjen. Pogotovo kad je kratak i kad se rano smrkava, pomislio sam ja. Ali ništa nisam rekao

PIŠE: Asaf Bećirović

TRADICIJA: Supruga je piljila u ekran. Na nje-mu se davala emisija o kuhanju. Ja sam rekao, majke ti, što gledaš kad ne znaš kuhati? A ona je rekla, pa šta, i ti gledaš porniće, pa ništa! Onda sam ja otišao ispred ulaza čistiti snijeg. Tamo je već bio Sunija.

„Je l' to i u tebe žena gleda-la onu emisiju o kuhanju?!“, pitao sam ga.

„Aha!“, rekao je on. „Izgleda, i tvoja!“

Onda smo lopatali i šutjeli. Kad smo završili, Sunija je rekao hajmo sad kod mene nešto pojest. Meni bilo neugodno. Jer u Sunije samo žena radi, a imaju četvero djece. Jedno drugom do uha. Ali pristanem. Mislim se, nije lijepo od-bit. Za ručak je bila vruća kljukuša i kiselo mlijeko. Prste oblizat.

„Babo, hoćemo l' mi i sutra ručat ili je ovo samo zbog čike?“, pitao je srednji sin Suniju.

„Svi se, sine, nadamo da će ovo postati tradicija!“, odgovorio je Sunija.

Berka, žena njegova, rekla je malom da šuti. Onda pogledala u mene i rekla:

„Mi ti, komšija, jedemo čega se dočepamo! Što je ujedno i specijalitet naše kuće!“

KOKOŠ ILI JAJE: Poslije ručka djeca su se išla igrati, a Berka je donijela kafu. Srčemo mi, srčemo, kad eto ti Sunijinog najmlađeg sina sa tekom u rukama. Zadaću pisalo. Ne zna, veli, odgovoriti na pitanje učiteljice je li starije jaje ili kokoš?

„Tobe jarabi, što pate ovu današnju djecu po školama!“, rekla je Berka.

Onda je Sunija rekao malom da uzme olovku i piše. Mali je uzeo olovku, čekao šta će Sunija izdiktirati. A ovaj je diktirao:

„Drugarice učiteljice! Moj tata vam je poručio da se jebete polahko i vi i kokoš i jaje. Jer to je rijetkost u našoj kući!“

Onda sam ja intervenisao. Rekao Suniji haj nemoj se zajebavat, dobit će mali keca. I rekao malom da sve to obriše, a napiše: „Drugarice učiteljice! Ja ne znam je li starija kokoš ili jaje, ali komšija kaže da je, prije nego što je stigla

OYMYAKON: Berka je tu slegnula ramenima, rekla e jeste mi ovaj tetak lud i preklopila slušalicu. Onda je došao Selim, najstariji Sunijin sin, učenik četvrtog osnovne. I rekao da na internetu je našao da najhladnije mjesto na svijetu je rusko selo Oymyakon. Da tamo je '93. izmjerena temperatura minus 67 stepeni, a prosječna januarska je minus 50.

„A piše i da su djeca rođena zimi krupnija, imaju teži život, depresivnija su ali se ljepše ponašaju, imaju slabe kosti, sklonija su alergijama na hranu i dolaze iz siromašnijih obitelji!“, izdeklamovao je mali Selim.

„Ovo zadnje je, Selime, bezbeli tačno, a za ostalo nisam siguran!“, rekao je Sunija.

TUFO: Onda je banuo Teufik. Zvani Tufo. I on je nezaposlen. Jadnik je, sve ne bi li našao posao, bio član svih stranaka. Ha se nova osnuje, učlani se Tufo. No, taktika mu nije dala rezul-

tata. Onda se počeo zajebavat na vlastiti račun i govorio je kako mijenja stranke k'o čarape jer pazi na higijenu.

„Kad će, Tufo, otići ovi nesposobni ministri?“,animalo je Berku.

„Čim im sprema adekvatne zamjene!“, odgovorio je on.

Tu Sunija primjeti da nema države, osim naše, u kojoj se vlast ne uspostavi malo poslije izbora.

„Mi ti, Sunija, i ne ličimo na državu. Po tome smo prepoznatljivi u svijetu!“, objasnio mu je Tufo rekavši da svaki je dan za one stare ministre dragocjen.

Pogotovo kad je kratak i kad se rano smrkava, pomislio sam ja. Ali ništa nisam rekao. ●

demokratija, bilo svega!“

Svima se dopalo pa je mali i zapisao.

SIBIR: Onda je Berka odmaknula zavjesu, povirila kroz prozor i rekla džaba ste čistili, ovaj snijeg ne misli prestat padati! I dodala da je na radiju javilo da na Sibiru je – 55 stepeni. Sunija je rekao da je to vjerovatno laž jer gdje ima da može biti tako niska temperatura. Onda je Berka rekla saćemo provjeriti s tetkom Mahmutom koji živi na Sibiru. Fakat! Okrenula je Mahmuta i pitala je li temperatura na Sibiru pala ispod minus 50.

„Evo je oko minus 35!“, rekao je Mahmut. „Znači, ovi na radiju lažu kad kažu da je u vas minus 55!“, zaključila je Berka.

„E, to je možda napolju minus 55!“, poručio je brat Mahmut.

Klix.ba

www.klix.ba/apps

*Povodom "120 godina Kliničkog centra
Univerziteta u Sarajevu 1894-2014."*

*Zahvaljujemo se našim
pacijentima i saradnicima*